

CRONICA

SĂPTĂMÎNAL POLITIC-SOCIAL-CULTURAL • ANUL IV • Nr. 34 (185) • SÎMBĂTĂ 23 VIII 1969 • 12 PAGINI 1 LEU

JUBILEUL MARILOR ÎMPLINIRI SOCIALISTE

MIU DOBRESCU

membru supleant al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R.
prim secretar al Comitetului județean Iași, al P. C. R.,
președinte al Consiliului popular județean

Astăzi, cînd sărbătorim a XXV-a aniversare a eliberării patriei de sub jugul fascist, trăim încă, din adîncul ființei noastre, sentimentele înălțătoare ale zilelor Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român care a făcut bilanțul activității partidului, a întregului popor, consacrată realizării hotărîrilor adoptate de Congresul anterior și a elaborat programul dezvoltării multilaterale a României, aflată în plină și viguroasă ascensiune pe calea desăvîșirii socialismului și a creării premiselor materiale trecerii la construcția comunismului.

„Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român – sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu – are o însemnătate deosebită, datorită atât condițiilor interne și internaționale în care își desfășoară lucrările cit și faptului că are loc în preajma glorioșului nostru jubileu – aniversarea unui pătrar de veac de la înfăptuirea actului istoric din august 1944, care a dus la eliberarea României de sub jugul fascist și care a marcat începutul revoluției populare, anti-imperialiste, deschizînd o nouă eră în istoria poporului român”.

Au trecut doar 25 de ani de cînd, în clocotul unui nemaiîntîlnit avînt patriotic și revoluționar, poporul român, sub conducerea glorioșului său partid comunist, a înscris în cartea de aur a luptelor duse secole de-a rîndul pentru libertate națională și progres social, una dintre cele mai strălucite pagini din istoria sa – înfăptuirea insurrecției armate, act revoluționar de înaltă responsabilitate și demnitate umană, care a dus la înlăturarea odioasei dictaturi antonesciene fasciste, la întoarcerea armelor împotriva Germaniei naziste și alăturarea României la coaliția antihitleristă.

Istoria a consemnat uriașă însemnătate, profunde semnifi-

cații ale actului revoluționar de acum un sfert de secol. Poporul român, deși se afla în condiții deosebit de grele, a găsit surse materiale și umane și, la chemarea partidului comunistilor, s-a angajat cu toate forțele, alături de Uniunea Sovietică și celelalte puteri aliate, în războiul drept, de eliberare, împotriva fascismului. Eroica armată română, luptînd în comun cu armata sovietică, după eliberarea întregului teritoriu al patriei, a luat parte la eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei.

Victoria insurrecției armate din august 1944 a deschis poporului român calea spre cucerirea adevăratei sale independențe naționale, spre refacerea economică, dezvoltarea de sine stătătoare a țării și înfăptuirea aspirațiilor de democrație și progres social. Anii care au trecut de la înfăptuirea acestui act revoluționar, chipul nou, plin de strălucire al patriei noastre socialiste, puternica sa afirmare în contextul lumii contemporane, stau mărturie că insurrecția națională de acum un pătrar de veac a marcat debutul celei mai fertile epoci din istoria poporului român.

Privim cu legitimă mîndrie – în retrospectivă și deopotrivă în perspectivă – la tot ce este mai elocvent, mai pregnant în istoria celor 25 de ani care au trecut de la eliberare, la viitorul tot mai luminos pe care ni-l făurim pe fundamentul trainic al marilor împliniri socialiste. Noua orînduire, rod al eforturilor întregului popor, condus de partid, a transformat România dintr-o țară cu o industrie slab dezvoltată și o economie predominant agrară – într-o țară cu o economie dinamică, cu o puternică industrie, în plină dezvoltare și diversificare pe fluxul cuceririlor înaintate

Continuare în pag. 2-a)

VARĂ FIERBINTE

Acest pămînt sub lucrări și zodii
ne-a înmugurit în lume,
sîntem ca o carte etern deschisă
sub luceafărul cu nume,

Ah, și cînd trece vara călare
pe un cal de măr, cu trup de grîndă,
cu aripi de șindrilă, ca orice zburător
pletele poezilor scutură ghindă.

Mieji purtînd în sine viitor.

Ovidiu Genaru

JUBILEU

Alesu-s-au apele de pămînt
Și umbrele-alungînd au zis:

– Acest tărîm de cînt și vis
Să fie-al soarelui veșnic arzînd!

În toiul arzătoarei mari geneze
Asemeni, oamenii-au grăit:
– Pămînt, străbun, tu dăruie și vibrezi
Ce ai mai bun și mai slăvit

În zorii tăi dogoritori,
Sub zodii de prielnicii,
Istoria scrisă de-un întreg popor
Arde în pagini lirice și vii,
– Cum arde dragostea, care-a cuprîns,
Din țărîm în stel, țara de foc.
Făgaș de bine și noroc
Ai fost, tu, august douăzeci și trei,
soroc

Din care-și dăltuie, spiralic,
Statura de-obelisc ne-nvîns

Țara cu suflet tandru și metalic...

Camil Baltazar

priviți-ne țara!

Un sfert de secol poate să însemne deopotrivă foarte mult sau foarte puțin. Istoria noastră și nu numai a noastră, cunoaște nu decenii, dar și secole de încremenire, cînd oprirea și nedreptatea, născute aici sau venite de ajurea, domneau în mod absolut; și invers, explozii, adevărate explozii, cînd tot ce are mai bun în el poporul se uneste într-un torent care pune în mișcare, care răstoarnă, preface și ridică, la o condiție firească naturii omului, întreaga viață socială. Un asemenea torent este, de un sfert de secol, România, poporul român.

Cred, că vorbind astăzi despre cele două decenii și jumătate pe care le sărbătorim, am face cea mai mare greșală simplificînd, reducînd toate momentele, toți cei douăzeci și cinci de ani la o linie de ascensiune dreaptă. Pentru că nu totdeauna lucrurile s-au concretizat așa cum au fost visate, pentru că moștenirea materială, și așa destul de puțină, ne-a fost secătuită de război și de obligațiile care au rezultat din el, pentru că nu totdeauna condițiile internaționale au fost limpezi și s-au reflectat așa cum erau pe plan intern, pentru că nu în fiecare moment, gîndurile și acțiunile unora puși să decidă într-un domeniu sau altul, au coincis cu aspirațiile noastre, ale tuturor. A fost un drum pe care greutatea, ce aproape nu ni le mai putem închipui astăzi, ne-au cerut un efort uriaș și, nu o dată, sacrificii.

Îmi amintesc scepticismul declarațiilor unora cu privire la făurirea unei industrii constructoare de mașini, de acel specialist care era gata să se lase strivit de primul tractor românesc, sigur fiind că nu vom izbîdi, de toate cuvintele și gîndurile ce ne înconjurau, care manifestau certitudinea că România nu va fi altceva decît o țară în genunchi. Iată-ne astăzi gata să îndemnăm pe scepticii de atunci, pe toți cei care vor să ne cunoască, să le spunem mîndri: priviți-ne! Priviți-ne țara. Priviți-ne ochii. Nu avem nimic de ascuns. Ceea ce spunem este ceea ce facem. Boala noastră înseamnă aceste orașe și aceste sate, aceste fabrici și aceste lanuri, aceste cărți și aceste gînduri. Ale noastre și numai ale noastre...

Nu, nu refac acest drum, nu-l încep de la scepticismul acelor oameni și nici de la ziua și noaptea de august, ci mai dinainte, de la singele curs și răscur pentru libertatea acestui pămînt, de la tot ce se înalță liber din adîncurile istoriei noastre. Pentru mine sînt tot una strigătele de luptă ale vîjeților lui Ștefan ca și acel da sau nu hotărît al omului din celula închisorii. Drumul nostru începe de departe, de foarte departe și, chiar atunci cînd trece prin închisoare, rămînem neclintii în credința noastră de libertate și independență.

Refac acel drum cu durerea ostasului mînat să moară pentru o cauză de care este străin, cu hotărîrea aceluiași ostaș de a-și elibera țara, a-

C. Ștefanache

(Continuare în pag. 2-a)

JUBILEUL MARILOR ÎMPLINIRI SOCIALISTE

(Urmare din pag. 1)

ale științei și tehnicii contemporane, cu o agricultură socialistă în plin progres de modernizare, cu o cultură în continuă și prodigioasă afirmare.

Ultimul pătrar de veac a marcat și profunde transformări social-politice, împlinirea idealurilor de libertate socială și națională la care strămoșii au rîvnit zadarnic veacuri de-a rîndul. A fost înlăturată pentru totdeauna exploatarea omului de către om, triumful socialismului a adus cu sine deplina egalitate economică, socială și politică, dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare, a făcut să înflorească și să se afirme multilateral națiunea socialistă română.

Poporul român, harnic și eroic dintotdeauna, și-a văzut împlinite năzuințele sale de libertate și bunăstare, confundându-și destinele și opțiunile sale cu acele ale Partidului Comunist Român, inspiratorul și organizatorul tuturor împlinirilor de pe pământ strămoșesc.

Aplicarea creatoare a marxism-leninismului la condițiile concrete ale României, înfăptuirea consecventă a politicii de industrializare socialistă a patriei, au generat avântul nestăvilit al forțelor de producție, au marcat, ca un corolar sintetic, dar deosebit de elocvent, o dinamică mereu ascendentă a bunăstării celor ce muncesc. Parametrii dezvoltării uriașe a României ni le oferă statistica

potrivit căreia producția industrială globală a anului 1968 era de 14 ori mai mare decît cea realizată în 1938, nivelul producției agricole crescuse de 1,6 ori, venitul național se ridicase de peste 5 ori, iar salariul real se mărise de aproape 2,5 ori. Vastul program de investiții, însemnatele fonduri alocate nevoilor social-culturale, întreaga dezvoltare a economiei țării, atestă profundul umanism al politicii partidului, slujirea cu credință a idealurilor de civilizație și propășire a omului, creării celor mai favorabile condiții care să asigure manifestarea plenară, nestingherită a personalității umane. Aceasta a încetat de mult să mai fie doar un deziderat, o afirmare pur utopică, bilanțul practic, semnificativ și profund pe care-l facem la acest jubileu ne oferă certitudinea faptelor împlinite, dimensiunile uriașe pe care se găsește astăzi poporul român grație înfăptuirii politicii partidului, grație socialismului. Și tot datorită partidului comunistilor, România și-a căpătat un bine meritat prestigiu în concertul internațional al popoarelor.

Punînd în centrul politicii sale externe dezvoltarea relațiilor de prietenie și colaborare cu țările socialiste, România a desfășurat, în spiritul principiilor coexistenței pașnice, o politică externă activă de largă colaborării economice, politice, tehnico-științifice și culturale cu toate statele lumii, indiferent

de orînduirea lor socială. Rezultatul: România întreține în prezent relații diplomatice cu 94 țări și relații economice și tehnico-științifice cu peste 100 de state. „Putem spune — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în raportul prezentat la cel de al X-lea Congres — că nicio dată în istoria sa România nu a desfășurat o politică internațională atît de activă și nu a avut atît de mulți prieteni ca astăzi”.

La baza relațiilor cu celelalte state, țara noastră situează principiile viabile, confirmate de întreaga evoluție a vieții internaționale, ale suveranității și independenței naționale, ale egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, respectarea dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta, corespunzător intereselor și aspirațiilor sale vitale.

Unanim aprobată de întregul popor, politica externă promovată de partidul și statul nostru corespunde pe deplin intereselor noastre naționale, cauzei păcii și progresului internațional.

Insufleții de magistralul program de dezvoltare multilaterală a României elaborat de Congresul al X-lea al partidului, întregul popor român întîmpină jubileul celei de-a 25 ani-versării a eliberării patriei cu noi și tot mai strălucite victorii în munca sa pașnică de edificare continuă a socialismului. Glorioasa aniversare găsește județul Iași, asemenea întregii țări, angajat în plin avînt pe coordonatele luminoase ale desăvîririi socialismului. Străvechile meleaguri moldave poartă astăzi amprenta profundelor transformări socialiste, au un chip nou, mai tînăr, mai optimist ca orînduirea.

Pe fundalul dezvoltării armonioase a întregii țări, oamenii muncii din județul Iași, promotorii lor, comuniștii, au înscris nenumărate pagini de eroism cotidian, făcînd să rodească înfinit politica înțeleaptă a partidului. Iașului cu atribuțiile sale tradiționale de oraș al culturii, socialismul i-a adăugat peisajul multivalent al industriei, conferindu-i, pe drept cuvînt, certitudinea unei puternice citadele a industriei, știin-

ței, artei și culturii. Și în acest context statisticele înregistrează cifre impresionante. Nu mai e pentru nimeni o noutate că județul nostru înregistrează unul dintre cele mai ridicate ritmuri anuale de creștere a volumului producției industriale, aproape cu 15 la sută, superior celui înregistrat pe țară, că platforma sa industrială numără 38 de obiective, față de 19 în 1950, că producția globală industrială este de aproximativ de 20 de ori mai mare decît cea înregistrată în perioada antebelică și că în 1970, va fi de 22 ori mai mare decît cea înregistrată în urmă cu un deceniu. Numai în ultimii 10 ani, valoarea investițiilor alocate județului Iași a fost de peste 10 miliarde lei.

Suvoiul marilor împliniri socialiste a cuprins și satele județului, statornicind bunăstarea în casele tuturor lucrătorilor de pe ogoare. Gîia întinsă a județului a devenit mai roditoare, mai îmbelșugată. Dovezi sînt rezultatele obținute în anul trecut cînd, în ciuda condițiilor atmosferice nefavorabile, producția agricolă a județului a fost cu 11 la sută mai mare decît cea realizată în 1965.

Concomitent s-au dezvoltat învățămîntul, știința, arta și cultura ieșeană, simbolul trainic al unor ilustre tradiții, care nu sînt nici pe departe dezmințite ci, dimpotrivă, amplificate și ridicate pe o treaptă calitativ superioară, pe măsura și la nivelul epocii pe care o trăim.

Concludente sînt realizările pe care oamenii muncii din județul Iași le-au obținut în trecerea socialistă desfășurată în cîntecul Congresului al X-lea și a aniversării eliberării patriei. În primele 7 luni ale anului, planul producției globale industriale, bunăoară, a fost depășit cu 214 milioane lei, al producției marfă vindută și încasată — cu 87 milioane lei, iar al livrărilor la export, — cu 32 milioane lei. Valoarea economiilor peste plan la prețul de cost însumează 47 milioane lei, iar a beneficiilor suplimentare — 58 milioane lei. Sînt doar cîteva dintre roadele strădanțiilor depuse de oamenii muncii ieșeni în această peri-

odă de puternică eferescență creatoare și care atestă hotărîrea sa de neclintit de a-și aduce o contribuție cît mai de preț la îndeplinirea exemplară a sarcinilor stabilite de partid.

În fapt, politica partidului, care a stat și stă la baza tuturor înnoirilor a însemnat realizarea, etapă de etapă, sistematic, neșovăielnic, a planurilor elaborate, construirea și dezvoltarea pe baze realiste a unei vieți noi, în numele oamenilor, în interesul oamenilor. Succesele de pînă acum, vastul bilanț pe care l-a consemnat cel de al X-lea Congres al partidului, programul elaborat care prefigurează magistral chipul tot mai luminos al României de miine, stimulează înfinit inițiativa creatoare a oamenilor muncii, unitatea și coeziunea lor de neclintit în jurul încercatului său conducător — partidul comunistilor — îi mobilizează efectiv la înfăptuirea propriilor sale idealuri. Dovada cea mai concludentă a hotărîrii de a nu precupeți nici un efort pentru a realiza istoricele obiective stabile, își găsește expresia în dragostea pe care întregul popor și-a manifestat-o față de partid, față de Comitetul său Central în frunte cu iubitul nostru conducător — tovarășul Nicolae Ceaușescu —. Realegerea sa în înalta funcție de secretar general al partidului poartă girul întregii națiuni, corespunde pe deplin dorinței fierbinți a tuturor oamenilor muncii din patria noastră.

Faptul că în fruntea partidului și statului se află în continuare tovarășul Nicolae Ceaușescu, ne dă sentimentul cert că poporul Român va merge și de acum înainte, neabătut, pe drumul socialismului și comunismului, că partidul nostru va promova și în viitor o politică marxist-leninistă plină de înțelepciune, de dinamism, de eficiență și de umanism, corespunzător intereselor și idealurilor întregii națiuni.

Putem să le spunem acum tuturor, fără entuziasm de circumstanță, fără acel soi de optimism care orbește: priviți-ne țara și ochii, nu avem nimic de ascuns! În această zi ne întoarcem asupra înlăturării noastre, dar, deopotrivă, ne întrezărim viitorul atît cît ne este cu putință. Il oerolim în inima noastră, cu singele nostru, cu tot ce sîntem noi astăzi. Nu, nu căutați altceva în această privire, în acest ochi, pentru că este un singur gînd, atît de frumos spus de poet, de întregul popor: „Ce-ți doresc eu fie, dulce Românie, țara mea de glorie, țara mea de dor? / Brațele nervoase, arma de țară, / La trecut-ți mare, mare viitor!”

Priviți-ne țara!

(Urmare din pag. 1-a)

celuia care și-a dat viața nu numai pentru eliberarea țării lui ci și ale altora; refac acest drum cu zilele și nopțile foametei care au venit apoi, cu zilele și nopțile celor care au luat cu asalt tot ce era dușmănos și perimat în țară, cu toate bucuriile împlinirilor ce s-au repetat mereu și, deopotrivă, cu eşecurile și greşelile noastre de moment. Nu poți refaca măcar o clipă, o singură clipă din timpul acestor înlăturări de la o țară, la altă țară, care este aceeași și cu totul altceva, fără prezența, fără suflarea, fără singele comunismului. Pentru că ei, comuniștii, au adus poporului român o adevărată și nemăintîlnită renaștere națională.

Da, refac acest drum și din cifre, din faurici, din grîne, din recorduri economice și tehnice, din cărți și școli, dar mai cu seamă din gîndurile acestor douăzeci de milioane de oameni, din gîndul lor, din fiecare zi, din fiecare an, de atunci de la început și de astăzi: din gîndul celui rămas anonim, al omului care și-a lăsat amprentele în betonul nu știu cărui baraj, și anii de tinerete nu știu pe ce văi sălbatice, anii lui din care, acolo, au ieșit o-rașele și salbele de fabrici; din gîndul celui care în fiecare primăvară a repetat gestul strămoșilor, dînd pămîntului sămînta cerută...

Priviți-ne țara și ochii, nu avem nimic de ascuns! În această zi ne întoarcem asupra înlăturării noastre, dar, deopotrivă, ne întrezărim viitorul atît cît ne este cu putință. Il oerolim în inima noastră, cu singele nostru, cu tot ce sîntem noi astăzi. Nu, nu căutați altceva în această privire, în acest ochi, pentru că este un singur gînd, atît de frumos spus de poet, de întregul popor: „Ce-ți doresc eu fie, dulce Românie, țara mea de glorie, țara mea de dor? / Brațele nervoase, arma de țară, / La trecut-ți mare, mare viitor!”

Priviți-ne țara!

(Urmare din pag. 1-a)

condițiilor din ce în ce mai grele de muncă; țărănimia nu se mai supunea mobilizărilor, refuza predarea produselor la rechiziție, prestarea muncii obligatorii pentru necesități militare; funcționarii, meșteșugarii, micii comercianți, pensionarii protestau împotriva condițiilor mizere de trai; studenții se opuneau ocupării căminelor de către trupele hitleriste; intelectuali au întocmit un memoriu către dictatorul fascist, prin care cereau ieșirea din războiul antisovietic.

După constituirea Frontului Unic Muncitoresc, Partidul comunist inițiază formarea comitetelor de front unic în întreprinderi, instituții și uzine. Se hotărâște, de asemenea, mărirea numărului de grupe înarmate, alcătuite din nuncitori înaintași, membri de partid și ai tineretului comunist. Se dezvoltă, în întreaga țară, mișcarea de partizani.

În noaptea de 13-14 iunie, într-o ședință conspirativă, organizată de P.C.R., reprezentanții Partidului Comunist Român, ai grupului de ofițeri patrioți din comandamentul militar al Capitalei și ai cercurilor palatului, au fost de acord să se constituie un comitet militar, adoptîndu-se planul propus de partidul comunist, ca cel mai realist și corespunzător momentului dat, de răsturnare prin forță a lui Antonescu și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste.

Paralel cu aceste măsuri, P.C.R. a organizat evadarea cadrelor de bază ale partidului din lagărul de la Tîrgul Jiu.

I N S U R E C T I A

Insurecția națională antifascistă, înfăptuită acum un sfert de secol, capătă noi sensuri și dimensiuni din perspectiva actuală a transformărilor și realizărilor imense obținute de orînduirea noastră socialistă în toate domeniile. Sentimentul de mîndrie patriotică față de valorile dobîndite, ritmul dezvoltării actuale, conștiința noutății prezentului, relevă mai pregnant însemnătatea marilor evenimente de acum un pătrar de veac.

Pericolul fascist care amenința întreaga omenire, apărarea și mai amenințător pentru ființa noastră națională, o dată cu instaurarea dictaturii militar-fasciste în România, în toamna anului 1940.

Partidul Comunist Român, sprijinindu-se pe starea de spirit antihitleristă a maselor populare, vedea posibilitatea înlăturării dictaturii militar-fasciste în unirea tuturor forțelor naționale, patriotice, în cadrul unor alianțe largi.

Mișcarea de rezistență, organizată de comuniști, cuprînzînd masele largi, a ruscit, în scurt timp, să antreneze diferite cercuri și organizații politice. Procesul de coalizare împotriva hitlerismului a fost grăbit atît de constituirea Frontului Patriotic Antihitlerist, în 1943, inițiat de Partidul Comunist Român, cît și de adîncirea contradicțiilor fundamentale a momentului istoric, dintre dictatura militar-fascistă și interesele vitale ale întregului popor român.

În condițiile acestei stări de spirit antifasciste generale în rîndul maselor, în măsura în care pătruni tot mai largi ale populației manifes-

tau opoziție față de dictatura militar-fascistă, trebuia asigurată, în lupta antifascistă, rolul conducător al proletariatului, singura clasă capabilă să realizeze unirea în jurul său a tuturor forțelor antihitleriste.

Înfăptuirea unei acțiuni generale comune impunea mai întîi dobîndirea unității de acțiune a clasei muncitoare, care să poată conduce astfel lupta întregului popor. Partidul Comunist Român a desfășurat o intensă activitate pentru sporirea capacității sale de luptă, pentru consolidarea legăturii cu organizațiile de partid din întreaga țară.

În vederea alcătuirii unui front unic de luptă al comunistilor și socialistilor, încep, în mod conspirativ, încă, în toamna anului 1943, o serie de tratative între reprezentanții celor două partide muncitorești — Partidul Comunist Român și Partidul Social Democrat.

În ciuda dificultăților create de existența armatelor hitleriste în țară și a feroarei exercitate de Gestapo și siguranța antonesciană împotriva oricărei acțiuni antifasciste, frontul unic se încheia la sfîrșitul lunii aprilie 1944. Coalizarea tuturor forțelor democratice, antihitleriste, devenea imperioasă și prin faptul că în rîndurile principalelor partide burghezo-moșteresti se observau tendințe spre regroupări politice. Astfel, acordurile stabilite între Partidul Comunist Român cu gruparea liberală Gh. Tătăreanu și cu cercurile palatului, care înțeleseseră că nu există soluție de ieșire din criză fără

comuniști, a accentuat toama conducătorilor partidelor naționale țărănesc și național liberal de a rămîne în afara evenimentelor și în izolare. Aceasta îi determină să încheie o înțelegere cu Partidul Comunist Român și Partidul Social Democrat, constituindu-se astfel, la 20 iunie, Blocul Național Democrat a cărui platformă antifascistă, general democratică, corespundea cerinței de înlăturare a dictaturii militar-fasciste.

Partidul comunist a acționat, totodată, pentru atragerea armatei de partea insurecției, avînd în vedere principiul tactic marxist-leninist, potrivit căruia de partea cui este armata, de partea aceluia este victoria.

Perioada de pregătire a insurecției naționale relungează astfel, capacitatea organizatorică și politică a partidului comunist, elasticitatea tacticii sale, modul creator în care a aplicat învățătura marxist-leninistă la condițiile concrete ale țării noastre. „Rezultatul acestei politici, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român, s-a concretizat în realizarea Frontului Unic Muncitoresc, în unirea forțelor democratice, în stabilirea colaborării cu cercuri militare, inclusiv cu monarhia”. Făurirea acestor alianțe a constituit un exemplu unic în istoria luptelor revoluționare, cînd s-a realizat o unire de forțe care mergeau de la clasa muncitoare pînă la vîrfurile piramidei sociale — monarhia.

Călăuzindu-se permanent după principiile marxist-leninis-

Afiș al Apărării patriotice în toamna lui 1944

te cu privire la înlăturarea prin forță a claselor exploatare, Partidul Comunist Român a elaborat din timp un plan concret politico-militar de acțiune pentru înfăptuirea insurecției naționale.

Iminența prăbușirii planurilor hitleriste de subjugare a

lunii devenea din ce în ce mai evidentă.

Valul protestelor cuprîndea întreaga țară. Categoriile tot mai largi ale populației își exprimau deschis nemulțumirea, clasa muncitoare organiza greve, sabotaje, demonstrații de protest împotriva

Priviți-ne țara!

(Urmare din pag. 1-a)

celuia care și-a dat viața nu numai pentru eliberarea țării lui ci și ale altora; refac acest drum cu zilele și nopțile foametei care au venit apoi, cu zilele și nopțile celor care au luat cu asalt tot ce era dușmănos și perimat în țară, cu toate bucuriile împlinirilor ce s-au repetat mereu și, deopotrivă, cu eşecurile și greşelile noastre de moment. Nu poți refaca măcar o clipă, o singură clipă din timpul acestor înlăturări de la o țară, la altă țară, care este aceeași și cu totul altceva, fără prezența, fără suflarea, fără singele comunismului. Pentru că ei, comuniștii, au adus poporului român o adevărată și nemăintîlnită renaștere națională.

Da, refac acest drum și din cifre, din faurici, din grîne, din recorduri economice și tehnice, din cărți și școli, dar mai cu seamă din gîndurile acestor douăzeci de milioane de oameni, din gîndul lor, din fiecare zi, din fiecare an, de atunci de la început și de astăzi: din gîndul celui rămas anonim, al omului care și-a lăsat amprentele în betonul nu știu cărui baraj, și anii de tinerete nu știu pe ce văi sălbatice, anii lui din care, acolo, au ieșit o-rașele și salbele de fabrici; din gîndul celui care în fiecare primăvară a repetat gestul strămoșilor, dînd pămîntului sămînta cerută...

Putem să le spunem acum tuturor, fără entuziasm de circumstanță, fără acel soi de optimism care orbește: priviți-ne țara și ochii, nu avem nimic de ascuns! În această zi ne întoarcem asupra înlăturării noastre, dar, deopotrivă, ne întrezărim viitorul atît cît ne este cu putință. Il oerolim în inima noastră, cu singele nostru, cu tot ce sîntem noi astăzi. Nu, nu căutați altceva în această privire, în acest ochi, pentru că este un singur gînd, atît de frumos spus de poet, de întregul popor: „Ce-ți doresc eu fie, dulce Românie, țara mea de glorie, țara mea de dor? / Brațele nervoase, arma de țară, / La trecut-ți mare, mare viitor!”

Priviți-ne țara!

(Urmare din pag. 1-a)

condițiilor din ce în ce mai grele de muncă; țărănimia nu se mai supunea mobilizărilor, refuza predarea produselor la rechiziție, prestarea muncii obligatorii pentru necesități militare; funcționarii, meșteșugarii, micii comercianți, pensionarii protestau împotriva condițiilor mizere de trai; studenții se opuneau ocupării căminelor de către trupele hitleriste; intelectuali au întocmit un memoriu către dictatorul fascist, prin care cereau ieșirea din războiul antisovietic.

După constituirea Frontului Unic Muncitoresc, Partidul comunist inițiază formarea comitetelor de front unic în întreprinderi, instituții și uzine. Se hotărâște, de asemenea, mărirea numărului de grupe înarmate, alcătuite din nuncitori înaintași, membri de partid și ai tineretului comunist. Se dezvoltă, în întreaga țară, mișcarea de partizani.

În noaptea de 13-14 iunie, într-o ședință conspirativă, organizată de P.C.R., reprezentanții Partidului Comunist Român, ai grupului de ofițeri patrioți din comandamentul militar al Capitalei și ai cercurilor palatului, au fost de acord să se constituie un comitet militar, adoptîndu-se planul propus de partidul comunist, ca cel mai realist și corespunzător momentului dat, de răsturnare prin forță a lui Antonescu și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste.

Paralel cu aceste măsuri, P.C.R. a organizat evadarea cadrelor de bază ale partidului din lagărul de la Tîrgul Jiu.

PRESA ANTIFASCISTĂ IEȘEANĂ

Lupta poporului român împotriva fascismului, pentru apărarea independenței și suveranității patriei, se înscrie în istoria contemporană a României ca unul din episoadele lui cele mai glorioase. Conștiența că instaurarea fascismului constituie o primejdie de moarte pentru poporul român, clasa muncitoare, masele țărănești, intelectualitatea, toate forțele democratice și politice, în frunte cu partidul comunist, s-au ridicat la luptă hotărâtă împotriva pericolului fascist, sub steagul democrației și independenței patriei. O contribuție de cea mai mare însemnătate la lupta generală împotriva fascismului au adus-o ziarele și revistele democratice, care au adoptat o poziție hotărâtă antifascistă, expresie a aversiunii și ostilității de netăgăduit a întregului popor român față de ideologia și tendințele agresive, revizioniste ale fascismului. În climatul antifascist un loc de cea mai mare importanță îl ocupă presa antifascistă ieșeană.

Ziarele și revistele ieșene, ridicând pe o treaptă superioară tradițiile democratice existente în acest oraș, au inserat în coloanele lor articole valoroase, combative prin formă și conținut, atestând înfremtarea publicisticii ieșene în lupta generală a poporului pentru apărarea valorilor culturii naționale, a independenței și suveranității patriei.

Orașul Iași, leagăn al științei și culturii românești, s-a numărat printre importantele centre din țară în care s-a desfășurat o vastă și multilaterală luptă antifascistă. Reprezentanții presei democratice ieșene s-au ridicat cu hotărâre, demnitate și talent împotriva ideilor retrograde, obscurantiste și antimilitariste, definitorii pentru ideologia fascistă.

În anii cînd pericolul fascist creștea, amenințînd însăși ființa națională a poporului, la Iași s-a format un puternic curent de opinie antifascistă, manifestat în cele mai largi părturi. Presa ieșeană, refractară prin conținutul ei umanist curentelor și grupărilor profasciste, s-a încadrat activ în publicistica antifascistă a vremii, aducîndu-și o contribuție națională la năzuințele poporului român.

În cadrul luptei pe calea scrișului împotriva fascismului pentru apărarea patriei amenințate, locul de frunte îl ocupă presa ilegală ieșeană, editată de organizațiile P.C.R. („Moldova Roșie”, „Buletinul Apărării Regionale Moldova”, „Tînăra Gardă a Moldovei”, etc.). Presa ilegală a P.C.R. evidențiază vasta muncă propagandistică și organizatorică desfășurată de comuștii în anul ilegalității, constituind un model de analiză a fenomenelor sociale, un exemplu de intranzigență revoluționară în mobilizarea maselor celor mai largi în lupta eroică pentru salvarea patriei. Prin bogata tematică abordată ea a fost o oglindă a frămîntărilor perioade de luptă împotriva fascismului, a eroicelor acțiuni

îndreptate împotriva dictaturii antonesciene, pentru întoarcerea armelor și zdrobirea Germaniei hitleriste. Ziarele ilegale sînt o ineuizabilă sursă de reliefare a profundului patriotism al comuștilor, a griji lor pentru destinele țării, a eroismului de care au dat dovadă în lupta pentru eliberarea socială și națională a poporului român. Influența hotărtoare a presei de partid asupra intelectualității este conștientă faptului că ea reflectă năzuințele fundamentale ale poporului român, în coloanele ei concretizîndu-se sentimentele și hotărîrea diverselor categorii sociale de a lupta pentru salvarea țării. Ziarele și manifestele partidului circula în cercuri din ce în ce mai largi, iar lozincile comuștilor își găseau drum în inimile și conștiința intelectualilor.

Ca urmare a intensității activității desfășurate de Partidul Comunist Român în rîndurile intelectualității împotriva fascismului, pentru promovarea unei culturi progresiste, la Iași, ca și în alte orașe ale țării, au apărut numeroase publicații legale cu caracter democratic, aflate sub influența și îndrumarea comuștilor („Nu”, „Cuvîntul muncitoresc”, „Ecoul”, „Manifest”, „Caradașca” etc.). Aceste ziare și reviste au polarizat în jurul lor reprezentanți de seamă ai culturii noastre naționale, oameni de știință cu prestigiu internațional, publiciști talentați, care și-au unit glasurile în lupta comună împotriva fascismului. Iorcu Jordan, Petre Constantinescu-Iași, George Ivașcu, Matei Socor, Scarlat Callimachi și mulți alți intelectuali de valoare și publiciști recunoscuți în presa antifascistă a vremii au semnat numeroase articole rîmîntate îndreptate împotriva fascismului din țară și din afară. Dintre publicațiile care se detașează prin conținutul lor combativ antifascist, prin componența redacțiilor și a colaboratorilor trebuie menționate, în primul rînd, ziarul „Ecoul” (care se și subîntitula „Ziar democratic independent antifascist”) și revista „Manifest”. Revista „Manifest” apărută de la 1 octombrie 1934 își mărturisese crezul său profund democratic încă din primul număr. „Vrem o lume nouă pen-

tru îngrînchișii de la coarnele plugului, vrem aer, vrem soare, vrem îndreptății din fabrici. Cuvîntul nostru către ei se îndreaptă...” — se arăta în articolul program al redacției. Articolele publicate de revista „Manifest”, sub semnătura unor personalități de seamă ai publicisticii românești (Iorgu Iordan, George Ivașcu, Ilie Cristea, Gh. Agavriiloaie și alții) făceau o analiză multilaterală a fenomenelor sociale, politice și culturale ale vremii, demascau ideologia retrogradă a fascismului, militînd consecvent pentru promovarea valorilor culturii naționale.

Un rol determinant în orientarea generală a revistei pe pozițiile ideologice ale clasei muncitoare și a partidului comunist l-a avut **Lucrețiu Pătrășcanu**. Om de știință marxist, publicist erudit, cu un prestigiu recunoscut în viața culturală și științifică a Iașului anilor 1934-1936, Lucrețiu Pătrășcanu s-a preocupat de îmbogățirea tematicii ideologice a revistei, de atragerea unor personalități marcante în coloanele Manifestului. Lucrețiu Pătrășcanu a îmbinat armonios activitatea practică de militant al P.C.R. cu cea de publicist; el a fost prezent aproape în fiecare număr, semnîndu-și materialele cu pseudonimul **Victor Mălin**. Articolele „Cine sînt trădătorii”, „Un nou război”, „La o răspîntie a istoriei României” etc. sînt un model de analiză marxist-leninistă a problemelor politice, de intranzigență revoluționară și încredere neștrămutată în victoria forțelor democratice asupra fascismului. Revista „Manifest” a militat pentru încheierea unui larg front popular antifascist. Sînt remarcabile în acest sens articolele lui Lucrețiu Pătrășcanu, care degajă convingerea că se încheie frontul antifascist. „Pe aceste puncte comune, pe ceea ce unește și apropie diferite organizații, pe o platformă identică socotim posibilă — și încă imediat posibilă — realizarea frontului antifascist”, scria el în articolul „O lămurire pentru toți”.

Faptul că această revistă se afla sub direcția conducere a P.C.R., că în coloanele sale se înfînesc nune prestigioase în frunte cu Lucrețiu Pătrășcanu, i-au imprimat o notă pregnant

antifascistă, făcînd-o cea mai reprezentativă publicație antifascistă ieșeană, tipărită în condiții legale.

Creșterea pericolului fascist din afară, conjugat cu cel din interior a generat o evidentă linie ascendentă de combatere a fascismului, marcată prin sporirea de la an la an a numărului publicațiilor antifasciste, prin varietatea tematicii abordate și prin mărirea cadrului colaboratorilor. Publicațiile „Insemnări ieșene”, „Gîndul vremii”, „Jurnalul literar”, „Opinia”, „Luptătorul”, „Iașul”, „Politica” și multe altele au concentrat în jurul lor oameni de știință, literați, ziaristi, cu convingeri politice diferite, dar uniți prin adversitatea lor comună față de fascism. Numele lui Mihai Sadoveanu, George Călinescu, Lothar Rădăceanu, Eusebiu Camilar, Gr. T. Popa, Aurel Leon, Traian Gheorghiu, Al. Claudiu, Em. Găluscă (E. Popovici), Socor Emanuel s.a. se înfînesc în ziarele și revistele amintite nu numai ca autori ai producțiilor literare, studiilor științifice, ci ca participanți activi ai luptei antifasciste, demascaatori ai ideologiei retrograde, iraționaliste și antiumaniste a fascismului.

Starea de spirit antifascistă dominantă în toate straturile și părțile sociale ale Iașului a făcut ca în perioada 1934-1940 gazete de orientare fascistă să nu poată apărea în acest oraș. În ziarele și revistele ieșene intelectuali valoroși, gazetari de prestigiu și-au manifestat în cele mai diferite feluri dezacordul lor față de grupările reacționare fasciste și au luat cu curaj atitudine față de agresivitatea Germaniei hitleriste și a altor state revizioniste.

În publicațiile ieșene apărute în acești ani se înfînesc frecvent articole semnate de intelectuali prestigioși aflați în alte orașe ale țării. Dacă în ziarele și revistele ieșene au semnat condeie consacrate pe plan național, aceasta este semn de prețuire a atitudinii antifasciste existente în Iași, o recunoaștere a rolului pe care îl aveau în lupta generală a poporului ziarele și revistele democratice din bătrîna capitală a Moldovei.

Aurel Karejchi

N A T I O N A L Ă

Insurecția populară, pregătită în amănunțime de Partidul Comunist Român a fost ușurată de condițiile internaționale din luna august 1944. Referindu-se la acest moment, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta la Congresul al X-lea al P.C.R. că „marea acțiune de la 23 August 1944 a fost posibilă și datorită condițiilor internaționale favorabile. Avem în vedere în primul rînd înfrîngerile suferite de fascismul german, victoriile strălucite obținute de armata sovietică, loviturile din ce în ce mai grele pe care aceasta le dădea hitlerismului, lupta celorlalți forțe din coaliția antifascistă”.

Loviturile primite de hitleriști în urma ofensivei pornite de armatele sovietice pe frontul Iași — Chișinău, în ziua de 20 August 1944, au mărit deruta guvernului militarofascist. Faptul că Antonescu urmărea să declare mobilizarea generală, pentru care voia să obțină aprobarea regelui, impunea acțiuni imediate și hotărîte.

Forțele patriotice, insurrecționale, folosind momentul cînd dictatorul fascist sosise la palat, conform planului elaborat de partid, au arestat pe Ion și Mihai Antonescu. În aceeași zi, la un consiliu de miniștri care a avut loc la palat, au fost arestați toți membrii guvernului antonescian. Căpeteniile fasciste au fost ridicate de formațiile de luptă patriotice și tinute în secret într-o casă conspirativă a partidului.

Formațiile patriotice au ocupat imediat principalele puncte strategice din Capitală. Au fost întrerupte legăturile comandamentului ger-

man cu provincia și străinătatea. Formațiile patriotice, conduse de partid, au organizat, de asemenea, rezistența în Capitală împotriva unor puternice unități militare hitleriste.

La ordinul lui Hitler, în zorii zilei de 24 august, trupele germane au declanșat ofensiva printr-un sălbatic bombardament asupra Bucureștiului. Văzînd insurecția în primejdie, masele populare, organizate și conduse de Partidul Comunist Român, au pornit cu hotărîre lupta împotriva trupelor fasciste. Mii și mii de muncitori din Capitală, răspunzînd chemării partidului, au luptat pentru înlăturarea rămășițelor armatei fasciste. În zilele de 24 și 25 august s-au purtat lupte grele pentru zdrobirea rezistenței hitleriste din cîteva puncte ale Capitalei pe care fuscii le apărau cu îndrîjire.

După 26 august, cînd punctele de rezistență ale hitleriștilor au fost lichidate în Capitală, forțele insurrecționale au deslănțuit atacul împotriva trupelor germane blocate în satele din jurul Bucureștiului, obligîndu-le să se retragă în derută. În zona Băneasa — Otopeni — Pipera, rămășițele armatelor hitleriste au fost capturate împreună cu generalii Gerstenberg și Stahel, ceea ce a asigurat, la 28 august, victoria definitivă a insurecției în Capitală, Bucureștiul reușind astfel să-și poată îndeplini rolul de centru al întregii activități statale. La 30 august primele unități sovietice intrau în București. Populația Capitalei saluta cu însuflețire pe solii Uniunii Sovietice care dusese greul războiului împotriva Germaniei naziste.

Partidul a condus insurecția în același timp, cu aceeași măiestrie și în restul țării. Ea s-a întins cu repeziciune în Valea Prahovei, la Intorsura Buzăului, în Transilvania, în orașele de pe malul Dunării. Concomitent, trupele române și formațiunile de luptă patriotice au primit ordinul ca, paralel cu acțiunea de zdrobire a oricăror rezistențe hitleriste, să asigure paza fronturilor, pentru a înlătura posibilitatea de pătrundere a armatelor hitleriste din afară. În acele grele condiții, Partidul Comunist Român, dovedindu-se la înălțimea răspunderii sale istorice, a acționat cu hotărîre. Tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia, în acest sens, la Congresul al X-lea al P.C.R.: „Este meritul istoric al Partidului Comunist Român că, în aceste grave împrejurări,

a reușit să găsească calea pentru colaborarea cu toate forțele antifasciste în vederea răsturnării dictaturii militarofasciste, scoaterii României din războiul antisovietic și alăturării sale coaliției anti-hitleriste, dezvoltării democratice a țării”.

Istorică victorie a insurecției armate de la 23 August 1944, prin care s-a asigurat eliberarea țării de sub jugul fascist, recucerirea și întărirea independenței naționale, garantîndu-se suveranitatea națională de stat, a subliniat capacitatea poporului român de a-și putea rezolva problemele fundamentale ale istoriei. „Insurecția armată, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al X-lea al P.C.R., a fost rodul acțiunii unite a celor mai largi forțe politice naționale,

armatei, formațiunilor patriotice, al adevizunilor depline la lupta antifascistă a masei populare. În înfăptuirea acestui act de importanță crucială pentru destinele României, rolul hotărîtor l-au avut clasa muncitoare și avangarda sa revoluționară, Partidul Comunist Român”. În cadrul acțiunilor insurrecționale au participat peste 460.000 de ostași români, dintre care un număr de peste 8.500 soldați și ofițeri morți și răniți s-au jertfit pentru eliberarea patriei.

Evenimentele de la 23 August, au avut consecințe importante și pe plan internațional, determinînd scurtarea războiului prin dezorganizarea pozițiilor armatei naziste, prin dejucarea planurilor hitleriste de a se masa în Carpați, salvînd România de la transformarea ei în teatru al

unui război pustitor, care ar fi impus poporului român uriașe sacrificii în vieți omenești și bunuri materiale.

Insurecția populară antifascistă a creat astfel cea mai mare breșă din timpul celui de al doilea război mondial în dispozitivul inamic. În cîteva zile, datorită insurecției victorioase, frontul hitlerist a fost rupt pe o întindere uriașă, grăbind posibilitatea armatelor sovietice să ajungă la începutul lunii septembrie la frontiera româno-bulgară, iar la mijlocul lunii la granița României cu Jugoslavia și Ungaria. Aceasta a zădărnicit, de asemenea, planurile căpeteniilor hitleriste Keitel și Guderian de a trece la un război „total” împotriva alia-

Prof. dr. A. Loghin

(Continuare în pag a 10-a)

Casa din Vlădiceni unde a funcționat o tipografie ilegală

CURIER

interview cu
ION OMESCU

— Un porcecu foarte cultivat în aramaturgia modernă, incisiv cea istorică, este demitizarea. În ce măsură ei se vedește util, oportun și eficient, cât timp faptul că se apucă, de regulă, asupra unor personalități și istorici și cultură universale — moaie cu profunzime runcii formative exercitate asupra unui neîntrerupt și de generații?

— Demitizarea nu este, jără doar și poate, o invenție a ultimilor ani. Mai înainte cu totulus cel mare (din piesa cu același nume a lui Dürrenmatt) și și crează pasărie. Bernara Shaw ne oșnuise cu reverența față de marile personaje, vă amintiți, desigur, giumele făcute pe socoteala unui domn foarte respectabil pe nume Iulius Cezar. Și vă mai amintiți mult prea omeșteștile sabucina pe care Shakespeare ie pune în seama aceluiași ilustru personaj. Iar mai înainte de Shakespeare... cred așadar că este vorba nu de un capriciu al tremii, de o modă trecătoare, ci de o aptecare înăscută a spiritului de a privi și învay.nea răsturnarea lucrurilor.

Primejdia intervine de abia atunci când această perspectivă răsturnată — cum îi spun eu — devine dogmă. Nu e cazul.

— În pragul noii stagiuni, care sint primele emoții pe care seonțăți?

— Prima emoție a actualei stagiuni va fi plecarea Săgetătorului la Berlin și Weimar, unde eroii mei, Mihalea, Hincu și ticătosul de Duca, se vor pleca în fața urăbretor lui Tasso, Egmond și Faust. Piesa a fost tradusă în limba germană, așa încit jocul actorilor Teatrului Național din Iași va putea fi urmărit, odădă cu textul, în amănunțime, la așa numita „casă”.

— A doua?

— Cea de a doua emoție imi va fi pricinuită sper, de intrarea în producție a scenariului meu de film „Alb și aur”. Turnarea exterioarelor, după cit știu, se va face încă în această țară probabă, la Iași.

— În sfârșit, teatrul Nottara mă-a făcut cinstea de a-mi găzdui ultima piesă, „Oedip XXX”, o piesă modernă, de data aceasta.

— Care, prin urmare, se pe-trece azi.

— Nu, miine.

— De ce?

— Este singura soluție ca, după îndelungate așteptări necesare — chipurile — aprobări ei, o piesă să fie contemporană momentului în care se joacă.

— O glumă?

— Desigur. Dar tristă.

A. L. C.

Noua stagiune teatrală este învay.nea, la Bacău, prin prezentarea spectacolului cu piesa Departarea de Ion Ghe-lu Destelnică. Piesa evocă momente dramatice ale luptei pentru eliberarea României. Regia este semnată de I. G. Rusu, iar scenografia de Mihai Tojan, de la Teatrul Național „I. L. Caragiale”.

Următoarea premieră o va constitui spectacolul cu piesa Un scurt program de bossanova de Radu Cosău, după care vor urma, prezentate în premieră pe țară, Aleksandri de Mircea Stelănescu (regia Zoe Anghel Stanca, scenografia Florica Mădăraș), și comedia Necunoscuta și cei patru cavaleri de Siodona Drăgușanu. În aceeași reat, scenografia fiind semnată de Șt. Georgescu.

Afșul noii stagiuni va mai cuprinde, printre altele, piesele Othello de Shakespeare, cu Teofil Vilcu, de la Teatrul Național din Iași, în rolul titular, Iași în Carnaval de Vasile Alecsandri. Cîinele grădinarului de Lope de Vega, Focozorul Iarna de Marivel Andeșon și a nouă piesă de Paul Anghel, intitulată Faraonul valahilor.

Pentru cei mici va fi pre-

zentată, în premieră pe țară, piesa Aventură în cusca su-fleurului de Alecu Popovici.

În cinstea celei de a XXV-a aniversări a Eliberării patriei, teatrul „Matei Millo” din Timișoara a prezentat, în premieră pe țară, piesa lui Horia Lovinescu „Primăvară tîrzie”. Regia spectacolului este semnată de Nicoleta Toia, iar scenografia de Doina Almășan-Popa.

Cinstind același eveniment, Teatrul de stat din Bala Mara prezintă spectatorilor săi drama istorică „Răzvan și Vidra” de B. P. Hasdeu, în regia lui Dan Alecsandrescu și scenografia lui Sever Frențiu.

PAUL VALÉRY:
DEGAS, DANS, DESEN

Lectura primului volum de Valéry, tradus în românește de Ș. Foarță în editura Meridiane, ne prilejuește clipe de bucurie spirituală.

Personalitatea lui Degas exercitase o puternică atracție asupra poetului francez și scriind Domnul Teste, Valéry mărturisea că fusese înflăcărat în achiziția aceluiași portret, de un anumit Degas pe care și-l imaginase.

Dar, cunoscîndu-l Valéry avea să-și de seama că „omul era mai complex decit se așteptase” și prietenia care s-a legat între ei avea să dureze vreme îndelungată, legîndu-se anumite afinități spirituale — aceeași concepție severă și gravă despre arta care detestă „ușurința”, care-și crează singură dificultăți, mereu nesatisfăcută și obsedată de idealul perfecțiunii.

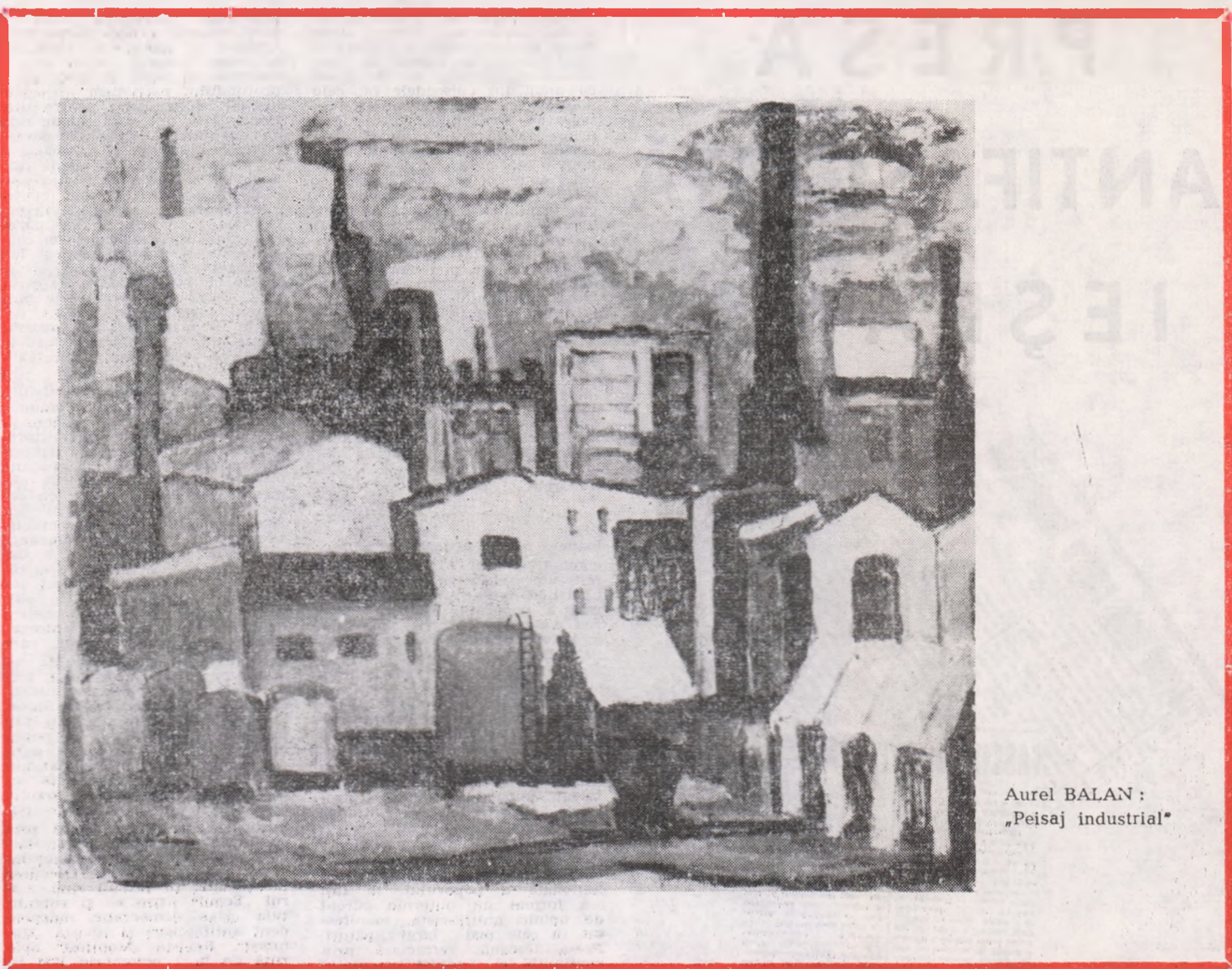
Degas era un om care a trăit, în condițiile de atunci, alienarea omului de societatea burgheză la care se referă Karl Marx și pe care o evocă Valéry: „singur prin caracter și prin aceea ce la el părea ciudățenie; singur prin cînte; singur prin orolul rigori; sale artistice; singur prin ceea ce pretindea de la el însuși și disprețuind acea glorie vagă și fabricată, pe care o puteau aduce anume statisticii de presă interesată”. Atît de mult și cu pasiune gîndise asupra problemelor picturii încit era sigur că puțini bănuiau subtilitatea cercetărilor lui, tainele tehnicii picturale, spiritul compozițiilor sau delicatețea execuției. De aceea el disprețuia laudele ușoare.

Sfîrșitul vieții lui Degas a fost tragic, veierea îi slăbise și activitatea îi devenise imposibilă, însăși justificarea existenței sale părea a se irasi. Nu-i mai rămăsese decit simțul pipăitului, mîngîind cu palma și cu dosul mîinii forma obiectelor, al căror conținut îl deseneau cu atîta pasiune.

Revenind la autorul acestor digresțiuni, care este și cel al dialogului Eupalinos cu Constructorul, Ion Argintescu îi cita în continuare observația că „Limbaful din domeniul artelor a fost furturat de o întreagă metafizică, amestecată prea întim în pu-rele noțiuni ale meșteșugului artistic... Există, spunea Valéry, „numeroase cuvinte care sînt nerăd înscrinate cu transmiterea incertitudinii și a echivocului din epocă în epocă... se discută despre stil, formă și prin opozitie, cu natură și viață, despre denaturalizarea artei moderne... Cîntînd o anumită artă modernă (arta realistă, adăugăm noi) vînde să exploateze aproape exclusiv sensibilitatea senzorială, în pagu-bă sensibilității generate sau afective și a facultăților noastre de construcție și de transformare prin spirit, prin judecată. Constă că aspectul vieții moderne era acela al unei intoxicații, că trebuia de schimbat mereu doza, de schimbat otrava, tot mai de parte, tot mai intens, tot mai întă și tot mai nou, erau eroizentele unei arte care corezonda unei anumite im-pietrii a sensibilității.”

Cartea, de rară substanță și de învay.nea tehnică, are, în versiunea românească a lui Ș. Foarță o excelentă traducere. Tinerii pictori vor avea sentimentul unei înalte lecții și un prilej pentru a reflecta asupra unor aspecte din arta modernă.

ALEX. GH. POPOVICI

Aurel BALAN:
„Peisaj industrial”

TEMA LUPTEI,
O TEMĂ GENEROASĂ

Față de marea act al insurecției de la 23 August 1944 cineăștii noștri rămîn, totuși, datori: acest eveniment crucial în istoria poporului, punct culminant al unei mișcări de durată, nu și-a găsit încă expresia cinematografică. Este adevărat însă că diferite momente premergătoare din lupta clasei muncitoare, condusă de partidul comunist, au stat în atenția creatorilor noștri de film, peliculele lor prefăcîndu-se poate opera cinematografică fundamentală a aceluia august fierbinte. Să ne amintim de „Lupeni '29”, un film în care regizorul Mircea Drăgan, respectînd istoricitatea, ca în cel mai clasic dintre „documentare”, a introdus elemente de film artistic și psihologic. Tot el continuă apoi drama Lupenilor în filmul Golgota. Continuarea însă se face pe alt plan; vastă frescă istorico-socială încercată în prima peliculă este urmată în „Golgota” de o analiză psihologică mai adîncă, de evoluția unui grup restrîns de oameni în conștiința că-rotora reflexele grevei sînt încă viu. Șase femei, văduve ale greviștilor uciși, își caută drepturile de pensie. Este un pretext pentru realizatorul filmului (scenariul: N. Țic și M. Drăgan), de la care pornesc în realizarea cinematografică a unei idei deosebit de interesante. Pare limpede pentru oricine că pensile pe care le cer cele șase femei nu sînt mobilul esențial al acțiunilor lor; le mînă un impuls mult mai puternic: setea de dreptate, acest puternic sentiment care i-a îndemnat la grevă și pe soții lor. „Dreptatea e de partea noastră” se aude ca un leit motiv strigătul muncitorilor greviști (în secvențele reproduse la începutul filmului chiar din „Lupeni '29”). „Dreptatea este a noastră”, repetă mereu femeile. Așadar, conștiința că acționează în numele unei dreptăți care este a lor, imprimă forță, curaj, dirzenie, grupului celor șase femei. Și, deși grupul va fi pînă la sfîrșit destrămat prin moarte sau prin fugă, el rămîne învingător. Ana Varga va ajunge singură la capăt, să-și spună păsul răspicat, fără teamă. Dar victoria ei și a tovarășelor ei

de calvar nu aici se implică, în biroul căpitanului, la capătul drumului; victoria are loc mai înainte, și ea stă în țaria cu care au înfruntat calvarul în numele unui tel, în dirzenia cu care au rezistat sălbatecului tratament la care au fost supuse de jandarmi. Este în primul rînd meritul scenariștilor care au tratat tema cu o gravitate amintind tragedia antică.

În trecut ar trebui apoi amintite cel puțin două din filmele lui Francisc Munteanu: „La patru pași de înlînit și Cerul începe la etajul trei” în care, alături de atîtdinea ferm antirăzboinică, este mereu prezent chipul comunistului luptător. Prezența acestuia este însă cu mult mai marcantă în filmul lui Lucian Pintilie — „Duminică la ora 6”, operă care a fost privită cu interes la apariția sa, în 1966, datorită simplității convingătoare a narațiunii, prin firescul și sinceritatea transcrierii faptului cotidian, prin lirismul unei iubiri combustive de exuberantă tinerească, dar și de gravitatea impusă de comandamentele sociale ca lupta ilegală a partidului în care amîndoi eroii erau angajați. În povestea de dragoste a celor doi tineri luptători se reflectă o epocă pe care o bănuim fixată în jurul anului 1940 — deși citeva date ale filmului contrazic unele realități istorice, fără însă a denatura realitatea — o epocă în care lupta ilegală a partidului intrase într-o fază de maturizare ce avea să culmineze cu evenimentele istorice din august 1944. Din păcate însă, eroii filmului nu par suficient de angajați în această luptă — nu atît în sensul spectaculos al unor acțiuni desfășurate la vedere, cit în sensul unui comportament mai matur, al unei discipline mai categoric și mai lucid exprimate. Ei ne apar — cum observăm într-o cronică din 1966 — izolați de mișcare, iar legătura lor secretă cu aceștia rămîne neconvingătoare în dimensiunile palide și parcă neveridice ale personajului feminin Maria (Gratiela Albini). Fără să oscileze între dragoste și datorie, Anca și Radu trăiesc mai mult pentru cea dintîi; le bănuim însă o pregătire morală și o

putere de sacrificiu pe care le pot pune oricînd în slujba cauzei.

Opera cinematografică cea mai apropiată de evenimentul istoric de la 23 August 1944 rămîne însă „Procesul alb”, cine-romanul realizat de Iulian Mișu pe un scenariu de Eugen Barbu (inspirat de romanul acestuia „Șoseaua Nordului”). Firește, nu avem a face cu un documentar care să ne prezinte lucrurile cu minuțiozitate și precizia reconstituirilor. Este o transpunere artistică inspirată, care creează atmosfera epocii, tabloul social-istoric veridic, prin urmărirea destinului unor personaje. Cunoaștem astfel un grup de comuniști, oameni viguroși moralicește, oameni care au conștiința nobilului tel al luptei lor, oameni care sînt înflăcărați de marea unei cauze. Și totuși, oamenii sînt simpli, sînt comunicativi, au slăbiciuni omenești. Marea merit al autorilor filmului stă tocmai în priceperea cu care au adus pe ecran oameni adevărați, „invitați” pe ecran direct din viață, nu construiți, nu elaborați în studio, după scheme și tipare. Unele scrieri ale noastre și unele filme n-au știut întotdeauna să dea asemenea eroi. Am salutată cu bucurie, la apariția filmului, cuplul de autori format din scriitorul Eugen Barbu și regizorul Iulian Mișu, care au găsit soluția aducerii pe ecran a unor oameni vii. Prima calitate a filmului constă deci în autenticitatea eroilor și a reconstituirii epocii.

Avînd de dirijat un număr mare de personaje, cu destine diferite, care se interferează și, uneori, se condiționează, avînd de condus o acțiune ce se desfășoară pe mai multe planuri, în ritmuri și cu succesiuni diferite, regizorul a căutat metodele de lucru cele mai adecvate. Un limbaj cinematografic modern (dar fără stridente, fără inovații moderniste ieșite din comun, ci cu economie, cu sobrietate, cu măsură), un ritm alert, metoda rememorării, a întretăierilor de planuri, a sincopării acțiunii, toate acestea au dat bune rezultate. Povestirea nu este cursivă. Nici nu putea să fie. Lucrurile însă rămîn foarte clare, spectatorul nefiind forțat la

eforturi de înțelegere.

În Aurel Samson (un operator care se impusese prin „Setea”, „Lupeni '29”, „Neamul Șoimăreștilor”) a fost găsit omul cel mai potrivit pentru acest film. O imagine dinamică, cu cadre inteligente construite, cu subtilități în exprimare, se armonizează cu intențiile regizorale. Plastica unor secvențe este remarcabilă (scenele de noapte ale atacului asupra comandamentului german, scenele de luptă pe stradă, reconstituirile de la Piatra-Olt). Tot operatorului i se cuvin aprecieri și pentru autenticitatea portretelor unor eroi.

Iulian Mișu a știut să aleagă actorii. Distribuția, foarte largă, se prezintă unitară. Iurie Darie (Matei) apare aici într-o postură nouă. Tinerelul simpatic, june neîntrecut, mereu cu zîmbetul pe buze, s-a retras lăsînd loc eroului grav, omului matur, angajat într-o luptă pe viață și pe moarte, într-o luptă pentru viață; pentru altă viață. Comunistul Matei, personaj complex, cu cele mai firești și mai credibile trăsături omenești (de la eroism pînă la gelozie, dorință și renunțare) se inscrie atunci, și avea să rămînă pînă astăzi, ca un succes neegalat în palmaresul actorului. Alături de el, Dumitrana, deși mai vitregit de text, mai simplu ca fond uman, dar nu mai puțin convingător, nu mai puțin veridic, i-a oferit remarcabilului Gh. Dinică posibilitatea unei creații foarte bune în care degajarea, simplitatea și economia de mijloace s-au întîlnit cu inteligența și subtilitatea. Sensibilitatea și adecvata nuanțare a evoluției personajului au făcut și din Marga Barbu interpreta potrivită pentru rolul Martei.

Filmul lui Iulian Mișu și Eugen Barbu a înscris o pagină reușită în contextul cinematografiei noastre, o pagină care lipsea, rămînînd, poate cea mai autentică operă cinematografică din ultimii ani și cea mai apropiată tematic de evenimentele din august 1944. Din păcate, peste ea s-a așternut prea repede o nedreaptă tăcere, împotriva căreia serviciile de difuzare a filmelor ar trebui să acționeze mai ferm.

Sumarele notații asupra filmelor noastre inspirate din marea luptă condusă de partid pentru dreptate socială și libertate națională nu le putem încheia decit cu speranța că actul istoric de la 23 August 1944, își va găsi expresia artistică cea mai adecvată în operele viitoare ale cineăștilor noștri.

Ștefan Oprea

Întreprinderea Țesătura Iași, din strada Primăverii nr. 2 recrutează în perioada 15-31 august 1969, băieți din județul Iași pentru concursul de admitere la Școala profesională textilă Iași, în meseriile filator și finisor produse textile.

Menționăm că băieții se vor putea specializa în întreprindere după absolvire și ca ajutori de maștri.

Candidații trebuie să aibă vîrsta de 16-18 ani și să se prezinte personal cu următoarele acte:

- certificat de absolvire a școlii generale (în original);
- certificat de naștere (în original și copie);
- fișa copilului de la 0-15 ani, eliberată de școală;
- certificat medical din care să rezulte radioscopia pulmonară și analiza singelui.

Examenul de admitere va avea loc între 3-10 septembrie 1969, scris și oral la limba română și matematică, la sediul școlii din strada Școala nr. 51-53 Iași.

Sentimentul trăirii active a prezentului este cel care se impune, ca tonalitate psihologică, în lucrările artiștilor care expun la sala „Victoria”. Acest sentiment capătă amploare, diferită varietate de exprimare capăstică, nu se reduce la un moment expresional oarecare, la notarea impulsului impresiilor trecătoare. Ne întindem în expoziție interpretări plastice foarte diverse ale aceleiași realități, adesea supuse unei priviri filozofice adânci. Prezentul este înțeles ca o epocă unitară prin sensul și semnificația ei, prin conținutul specific al emoțiilor omenesci, vădind, în forme intuitive, continuitatea idealului de viață propriu poporului nostru. „Omăgiu în alb”, pictură cu care **Corneliu Ionescu** ține să inaugureze programatic expoziția, conține virtual imaginea unei nave cu multe catarge, cu singele desfășurate prismatic în vânt, mișcându-se masiv și sigur înaintea. Imaginea picturală amintește versurile lui Mihai Beniuc în care țara este comparată cu o corabie gigantică, bine cîrmuită, care taie valurile timpului spre victor. Sugestia de amploare, de spațiu infinit, care este caracteristică tinărului pictor, graba vădită cu care penelul traduce energia interioară, realizează dublul efect vizual, sugerind stabilitatea, echilibrul părților unui întreg, și mișcarea iminentă. Este mult soare de august, o dăruire de sîmă romantică, în această pină care vibrează cerului, cu sinceritate, cu acea căldură blîndă a unei dimineți de pace.

Omăgiul adus acestui august jubiliar este exprimat cu mijloacele sculpturii în lemn de lucrarea intitulată „Victoria” pe care **Iftimie Bărlăneanu** o înalță vertical, o festonează ca o trestie, și o amplifică în registrul de sus ca un triptic, amintind de tradiționala troiță. Grupul de copii, de la baza coloanei-cariatidă, reluind imaginea pe care artistul a compus-o mai de mult pentru un 1907, sugerează un punct de plecare întunecat, plin de durere, de unde se ridică treptat, scrijelată de semne și însemne istorice, făptura noastră dreaptă, cu brațele încărcate de izbucnirea bucuriei și izbînzii, ca o invocare a luminii. Alături de acest gest grandilocvent, pictorul **Costache Agăfiței** aduce un „Omăgiu” discret, cu un gest obișnuit și familiar, flori roșii și albe, în culori tari, contrastînd cu lutul cîinii românești. **Leonard Ghiță** compune un „23 August” în puncte de culoare, ca proiectul unui panou ceramic.

Artiștii se străduiesc să ne îmbogățească înțelegerea prezentului prin invocarea frumuseților patriei, a orașelor și satelor noastre, muind penelul în seva de înțelepciune a rădăcinilor noastre istorice, preocupîndu-se de chipul uman, cu gesturile și obiceiurile caracteristice. În ansamblul picturii românești, preocupată de aceste teme majore, centrul de artă ieșeană aduce o contribuție specifică. Calitatea acestor picturi este marea seriozitate, gravitatea elevilor lui **Antonia și Băncilă**, la care se adaugă astăzi virtuțile noi ale unui dinamism tot mai cuprinzător. În expoziție am fi tentați să vorbim de calmul aparent, de tensiunea interioară a imaginilor, de acel lirism moldovenesc dublat de meditație, dar se succed în mintea noastră imaginile frămîntate, dramatice, ale șantierelor țării, compuse cu mișcarea desenului și măiestria coloristică, ale lui **Eugen Ștefan Boușcă**. „Șantierul de pe Argeș” dă impresia unei duble înălțimi, a unei ciocniri iminente dintre om și munte, efect optic obținut prin adîncirea excesivă a planului întii, și apoi, succesiv, a registrelor superioare, cu revenirea celui de sus iarși, în prim plan. Această curbare a spațiului pe verticală accentuează tensiunea. Dimpotrivă, panoramicul „De pe șantierul Arnova” este liniștit și familiar, un peisaj subcarpatic încântător, unduos, realizat într-o tehnică mixtă de goaș, pastel, ceracolor, care păstrează persistent lumina. Decuparea unui detaliu de culoare, a unui centimetru din aceste panoramice, cu adîncirea preocupării pentru vibrația uleiului, constituie cadrul componistic al lucrărilor lui **Ion Neagoe** intitulată „Grădini”, cu inflexiuni de ceramică neolitică, și „Peisaj industrial”, viguros arhitectural.

Autoriile contemplative de peisajii panoramice și naturi statice, notează, în succesiunea a 10 de ani, schimbarea lumii înconjurătoare, încit trecînd prin fața ochilor pinzele lui **Petru Hârtopeanu**, înfățișînd „Iașul”, acele ale lui **Costache Agăfiței**, mai ales „Panoramă de la Bucium”, **Nicolae Constantin** reprezentînd „Rezervoare la satul Biserica”, **Vasile Istrate**, **A. Balan** cu ale lor „Industriale”, aculele cu aceleași temă ale lui **Constantin Radinschi**, **Ștefan Hotnog**, ai impresia derulării unui film, al ridicării Iașului industrial, de la începuturile modeste pînă la cetățile chimiei și metalurgiei de azi. Aici se impune o remarcă asupra înțelegerii sensului epocii. Dacă simpla contemplare bucură, sau melancolică, este adecvată în tablourile cu flori ale unui maestru al genului cum este **Victor Mihăilescu-Craiu** sau chiar ale unui începător talentat ca **Liviu Suhar**, dacă o anumită atmosferă statică, vizînd monumentalitatea, este necesară în peisajul naturii primare „Poiana” al lui **Leandru Popovici**, sau „Toamna”, „In rezervația Agapia” de **Viorica Balan**, structural în alegoria „Copii”, a lui **Gh. Maffei**, apoi această atmosferă nemișcată este cu totul de nedorit în reprezentarea realității clocotitoare a fabricilor și șantierelor. **A. Balan** vibrează frumos culoarea, în tonuri de roșu, ca într-o amiază de dimineață călăuză oameni și gesturi, sau în tonuri reci de seară, fabricile lui parcă au fost închise ca să-i pozeze. „Uzina albă” a lui **Ion Ginju** are incontestabile călduri de culoare, dar pare proiectată în vid, într-o liniște mormîntală. Nu este suficient meșteșugul, stăpînirea apăsătoare a paletelor, pe care o dovedește în acel proiect de industrial design, dacă lucrurile nu capătă un sens bine gîndit. Fantezia, bunul simț decorativ, manifestat în alegoria „Primăvară”, pot desigur fecunda compoziția tematică a tinărului și talentatului pictor.

Prezentul își amplifică măreția, vibrațiile sentimentului

EUGEN ȘTEFAN BOUȘCĂ :

„Pe Argeș”

expoziția jubiliară de la iași

Corneliu Ionescu :

„Solemnitate”

se încarcă de sens, prin memoria istorică și prin prospectarea curajoasă a viitorului, cele două dimensiuni limitate ale momentului pe care îl trăim intens în fața compoziției „Mihai la Alba-Iulia” a lui **Nicolae Matyus**. Conceptul într-un singur plan, ca un mozaic monumental, tabloul lui realizează un contrast puternic între măreția învingătorului, proiectat pe pata albă de culoare, și nedumerirea grupului care-l primește parcă învins, smerit, stins, ca patina medievală a cetății. **Niculina Bozga** încearcă un fond de culoare remarcabil, dar construcția piramidală artificială „Horia, Cloșca și Crișan” își pierde echilibrul, cu o sugesție a haosului.

Sculptorii simt, în mod firesc, chemarea să fixeze momentele și eroii semnificativi. Un șir de volevozi își caută chipul în lucrările lui **Vi. Florea** „Vlad Tepeș”, interesant de comparat cu varianta sa picturală, în tonuri reci, de albastru, așa cum o conține **Fr. Bartok**, apoi un blînd „Mircea cel Bătrîn”, semnă de **Nicolae Păduraru**, reține atenția prin trăsăturile pline de demnitate dar și de amărăciune, ca în poemul eminescian. **Nicolae Bălcescu**, așa cum îl înțelege **Alexandrina Dimitriu**, are un cap monumental, de filozof și de martir, care a uitat o clipă freamătul revoluției. Îi lipsește parcă flacăra care l-a mistuit. Excelentele portrete în lemn ale lui **Iftimie Bărlăneanu** cu duritate încrîncenarea, suferința și demnitatea personificate ale celui singeros an 1907. Sint evocate marile conștiințe ale acestui neam, în ghimolul frumos lucrat, înalt și aspru „Mihai Eminescu”, apoi cu un zîmbet dureros „George Călinescu”, în subtila interpretare a lui **Vi. Florea**. „Nicolae Iorga”, cioplit în lemn de **Ion Buzdugan**, are masivitate, dar parcă a împrumutat aerul domol al unei alte fizionomii, moldovene. Momente de luptă, sau de concentrat așteptare mai evocă **Lucreția Dumitrescu-Filloreanu** și **Dumitru Călleanu**, acesta din urmă într-o compoziție radiară, tăiată în lemn cu nuanțele aprinse ale „Insurecției”.

Cine am fost, cine sîntem, ne spun și ecurile folclorului, vibrante într-o pastă groasă de penelul lui **Gh. Brădăleanu**, atunci cînd compune inspirat „Capra de la Verșeni”, sau cînd notează, mai direct, detalii din costumația „Mascărilor de la Bărbănești”. Sint inflexiuni folclorice și în minciunile **Mariei Lazăr**, cu luciu de pictură pe sticlă, în amintirea „măștilor de urli”, pictate de **Dimitrie Gavrilăan**, ca un coșmar al năvălirilor barbare. Amplu ca un cîmp, „Fluierarul” lui **Nicolae Constantin** are haz humulețean. Caligrafie de stilizare conține costumele dansatorilor din „Hora”, „Călușarii” și „Săritura” cu care **Eugen Ștefan Boușcă** poate ilustra o pagină din Coșbuc.

Prezența omului contemporan, a problematicii lui contradictorii, este foarte divers exprimată în portrete de observație obiectivă, cum ar fi „Compozitorul V. Popovici” de **Petru Hârtopeanu** sau, modul generic, în „Portretul”-ul **Mariei Lazăr**, pictură înclinată spre fizionomiile simple, aride. **Felicia Gavrilăan** este și ea prezentă cu o figură feminină gravă, de frumusețe heraldică, cu porumbelul care se armonizează într-o ritmică rece a salbelor maramureșene, devenite sîmă de sirenă. **Vasile Istrate**, sub inflexiunea sensibilă a colegului său **Nicolae Constantin**, tînde să treacă din portret compoziție, prin interpretări și supraînțelegere de planuri geometrice armonizate. În volume dure, **Vasile Condrușche** pune un portret ceramic de „Prințesa din Lucina”, cu care prilej își aduce aminte de năstrucnică artă a copiilor care fac capete din dovleci.

Portretul compozițional, în care figura umană psihologic studiată are un loc hotărîtor, excelează prin dublul portret: „Generațiile”, în care **Dan Hatmanu** traduce plastic înaltă filozofică a poetului **George Călinescu** în fața rochiei de moară scoasă din scrin, acea rochie de bal a „Măriei” și a amintirii. Remarcabilă este și dubla siluetă rememorală realizată într-un spațiu marin deschis cu „Pași pe nisip”, de **Nicolae Matyus**. Senzația trecerii timpului devine aproape palpabilă, se spațializează. „Portretul” semnat de **Val Gheorghiu** pune problema luptei infinite cu incertitudinea, cu morile de vînt pe care știința le dizolvă ironic, dar care îi apar în cale mereu.

Compoziția tematică densă, suculentă, de un pitoresc pe cît de tradițional pe atît de autentic, are virtuți certe în lucrarea „După muncă”, în care **Victor Mihăilescu-Craiu** participă la o modestă masă țărănească, într-un interior cu flori și cîni înflorate, care aduc un licăr de bucurie, de satisfacție simplă și clară, pe fizionomiile înăscrute de vreme. „Orele dimineții” ne înfloare cu griurile pe care **Mihail Cămăruț** organizează admirabil între de culoare verde, portocalii, galbene, foarte vii, ca în tregul grup de muzicanti cîntînd zărele. De o dinamică robustă, monumentală, cuprinsă parcă de flăcări metalice, este gruparea muncitorilor în plin efort din compoziția lui **Adrian Podoleanu**, intitulată „Avînt”. Consecvența, perseverența în tratarea unei teme este semnificativă pentru încredințarea universului pictural. Pe această linie se înscrie și grafica lui **Ioan Petrovici** „Ritm”, cuprinzînd într-o structură precisă mișcarea de rostogolire, efortul unui grup de țapinari. Căldă, plină de tandrețe, este acuirea lui **Mihail Cămăruț** „Grup de copii”.

Statice aparentă, contemplarea meditativă, cu inflexiuni postimpresioniste se schimbă în aspectul unei dinamici impetuoașe, expresive, în sensul afirmării unui ideal de viață nou. Iată deci o caracteristică dobîndită acum de centrul de artă ieșean, contemplarea activă, cu sugestia adîncă a schimbării lumii, caracteristică despre care s-a vorbit mai puțin, pentru că este, de fapt, o virtute impusă de prezent.

Radu Negru

MATURITATE

După Marx, măsura în care matematica este efectiv folosită de o știință constituie criteriul maturității acelei științe. Extraordinar, am putea spune că măsura în care știința este prezentă în cuprinsul unei culturi constituie criteriul maturității acelei culturi. Astăzi mai mult ca oricînd.

La urma urmelor, „cuget dect exist” al lui Descartes are sensul celui mai insolit experiment, iar referința lui Pascal la „trestia gînditoare” cu concluzia „înțelegerea noastră demnitate stă în cugetare” nu face decât să-l condiționeze ferm omul în perimetrul condițiilor sale fundamentale.

Progresele moderne ale științei oferă noi și multilaterale puncte de reper „cugetării”. Îndeosebi celei orientate construcției și îndrăznește către afirmarea omului. A le folosi este un semn de avansată cultură și de larg, plinos orizont. De altfel, exemplul informațional nu este decât un reflex al extraordinarului a etit informațional al lumii contemporane. Și nu-i de loc lipsit

de interes să observăm că, exact cînd omul făcea primii pași spre Lună (cît a trecut de atunci?), o ambarcațiune din papirus năzuia să reconstruiască un presupus ancestral drum spre America. Cele două evenimente senzaționale — în fond, dar două experimentale, cu înegală dar certă valoare științifică — aruncau uriașe punți spre trecut și viitor, permițîndu-ne a ne cunoaște mai bine pe noi înșine, locuitorii al planetei Pămînt. Alte punți au fost și sînt aruncate de pe teritoriul actelor științifice, unele pe cît de exacte, pe atît de abstracte. Cel mai la îndemînă este exemplul lui Dirac: pe baza ecuațiilor sale relativiste, acesta a prevăzut existența antiparticulelor în fizică, fapt confirmat ulterior experimental.

Despre toate acestea și despre multe altele ne vorbește stăruitor televiziunea — cel mai important dintre elementele recunite sub termenul global de mass communications media (prescurtat: mass media), termen care desemnează totalitatea mijloacelor televi-

zive de comunicare în masă a informațiilor. Dar chiar dacă l-am lua în cel mai larg sens cu putință, el tot nu va acoperi întreaga gamă a funcțiilor televiziunii, a cărei prezență, mai ales în cadrul culturii noastre, este incontestabilă; nu și cu totul satisfăcătoare.

Incontestabil este volumul de informații oferite, în programele sale, de către televiziune, sint însă unele modalități utilizate în valorificarea, în planul cugetării a acestor informații. Pentru că acest spectacol al informației nu este singurul și, în orice caz, nu este cel mai în măsură să fie valorificat. Tot mai important devine aspectul funcțional, adică acela care fertilizează gîndirea, impulsionază cugetarea, face din telespectator un participant la o imensă masă rotundă, la care sînt puse în discuție, în mod avizat și informat, cele mai acute probleme ale realității noastre general-umane, naționale, locale.

Orientarea programelor televi-

zivei în funcție de acest telespectator activ, iată o chestiune foarte actuală. Ne interesează desigur și luna dar mult mai mult ne interesează viața noastră cea de toate zilele, și galaxiile unor mari avînturi și gacurile unor mari îndrăzneții, cu necunoscutele unor probleme care se cer rezolvate pentru o și mai periculoasă înaintare a României în zona performanțelor economice, culturale și tehnice mondiale. A discuta la televiziune despre toate acestea, în mod pasionant, avizat, avizat, iată ce ar da prezentei televiziunii, în viața de fiecare zi, calitatea unui eficient instrument de lucru.

Televiziunea — artă este o cochetărie. Televiziunea — instrument de lucru este o realitate și o necesitate. Căreia desigur că un simpozion la care participăntă își împart onest fragmente din nu știu care, fie și foarte substanțiat și oportun, articol de fond, nu-i răspunde de loc conștințor. Cîteva elemente de studiu de sociologie și

psihologie socială (mult promise de televiziune; de fapt promise sînt, deoarece este prima interesată să le efectueze și să le studieze concluziile) ar vedea decalajul programelor de televiziune față de exigențele actuale nu este decît decalajul față de telespectatorul anului 1969, al douăzeci și cîtelea an al erei în largul căreia navigăm, cu toate pinzele sus. Un decalaj care nu poate fi biruit decît cu ajutorul științei: de organizare, modelare, lucrarea științifică ar putea fi semnă de televiziune. Avîndu-l însă neapărat drept coreferent pe telespectator.

Să-i facem, deci, loc la permanența masă rotundă a televiziunii. Și nu numai răspunzîndu-i, ci și punîndu-i întrebări. Dialogînd cu el. Cugetînd împreună cu el. Matur.

Eventual și cu sprînzinul matematic.

O primă cifră: 20.000.000!

Sergiu Teodorovici

Iașul era despuat aproape cu totul. Zguduit de virtutea a citorva bombardamente de artilerie, speriat de gloanțele aviației sovietice de vânătoare și zgâlțit de scripetele de fier ale blindatelor nemțești care asurzeau totul, orașul trăia sub groaza iminentei morți care-l dezorganizase și-l copleșea. Pe strada Carol, se prăbușiseră gardurile, casele erau părăsite și geamurile sparte, din fața Universității, statuia lui Eminescu, scoasă din suruburi, zăcea întinsă pe niște paie așternute în sala de la intrarea în clădire, iar afară soclul rămăsese gol. După cum văduve rămăneau, noapte de noapte, unele după altele, și busturile din grădina Copou. Dispăruse astfel bronzul statuii lui Ion Creangă, fură furați Calistrat Hoșas și C. Meissner și V. Pogor și N. Gane și C. Negruzzi și toți aveau a fi topiți, în foc și prefăcuți în clampe și minere pentru uși, în balamale și suporturi pentru perdele și clempeșuri la sobe. Departe, și nu tocmai departe, trăgea artileria și se auzeau mugind proiectilele, iar nopțile, pe cerul cătrănit, urcau rachete roșii și albe, sclipind în negreala văzduhului cu jarbe de raze multicolore, pilpătoare care parcă se și auzeau cum sfârșie, căzind peste poziții adoma unor păsări de foc. Ziua, sirene de alarmă răsunau din ceas în ceas și urlau fabricile de pe Socola și din Tătărași, oameni înarmați fceau pe străzi în dezordine, se deslăseau voci care strigau și erau cozi la brutării și sfadă prin piețele de alimente din Păcurari și din Nicolina, se căneau femei numărând de câte trei ori puținii gologani înodați în capete de batiste.

La Liceul Internat „C. Negruzzi”, de pe strada Toma Cozma, pe coridoarele lungi forfoteau, suind ori coborând scările, tipind după mașini ori zbindnd la telefoane, neamții care-și instalaseră aci comandamentul. Pretutindeni, ca niște puhoaze verzi de lăcuste, cu toții, curieri și ofițeri furieri și plangoane sanitare legându-se ca niște rate, agenți asudați, subofițeri pipirii și cruzi care abia împlineau optsprezece ani, alergând cu hirtii în mână, cu mașini de scris „Torpeda” și „Ericka” și „Adler” și „AEG” în brațe ori fixate pe mesețe țacăneau necontentit ca niște ghionoaie, transcriind ordine și adrese, circulare și telegrame, „ausweis”-uri, comunicări, tabele, situații, coloane de cifre.

Deasupra orașului, văzduhurile erau imbecite de fum și de praful de pușcă, iar cind și cind, de departe, bubuiau tunuri cu tragere lungă, mirliau ghiulele, duduiau obuziere și strănutau brandt-uri.

Înăuntru, într-un adăpost din curtea unei case, au tocmai departe de facultatea de medicină, ședinta începu pe la vreo zece și jumătate.

La lumina unor lanterne care păleau cirind tot timpul, între cei adunați acolo, se puteau distinge cu greutate fețele unor muncitori de la Nicolina. Lingă ei, ceva mai în față, cu ochii inflamați de oboseală, ședea Zolter și Hadasa. Nu lipsea nici zețarul bătrîn care, de cind reușise să evadeze de la Galata, dormea mereu în fiecare noapte altundeva, găzduit de oameni de încredere, după cum, deși abia scăpând din ghiarele siguranței, veniseră la ora precisă, Sandy Mateescu și Emil Martin de la ziar.

Între ei, strălucindu-i ochelarii și dind ascultare celor ce se spuneau, era rînduit pe-un scăunaș de bucătărie, profesorul de la semeiologie cu încă cineva pe care bătrînul zețar îl vedea întiași dată.

De toți, erau cinsprezece persoane.

— Avem la puncul doi pe ordinea de zi, prelucrarea unor instrucțiuni.

Cel care vorbea avea fața umbrată de semiinturicului din adăpostul antiaerian și din pricina aceasta participanții la ședinta nu-l puteau vedea cu claritate. Știa însă cu toți că el era cel care ținea legătura conspirativă cu Comitetul Central al Partidului Comunist. Avea o voce calmă și rostea cuvintele cu un ton apăsător, sigur.

— După acest scurt moment politic, — spuse el într-un tîrziu și ochii îi jcau în licăre de lumină —, să trecem la sarcini!

Să fi trecut o oră și jumătate, două, de cind în beciul masiv, transformat în adăpost, se ținea ședinta ilegală, cind, afară, cu vaiere dureroase, isterice, se porniră ca din semni sirenele de alarmă.

Aurel se sperie, dădu să se smulgă de la brațul fetei cu

Partidul este adeptul adevărului obiectiv nemistificat, partizanul înfățișării veridice a realității atit cu luminile, cit și cu umbrele ei. Redați prin graiul minunat al artei freamătul creator al poporului care, transformind prin munca sa eroică înfățișarea țării, se transformă pe sine însuși. Nu uitați niciodată că menirea artei noastre este de a innobila omul, de a-l inspira spre noi fapte mărețe, spre realizarea idealurilor socialismului și comunismului.

(Din Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la cel de-al X-lea Congres al P.C.R.)

bombe la cimitirul „Eternitate”, zvîrlind la o parte cruci, zvîrlind lespezi de piatră, frămîntînd ciolane de mult îngropate și sfîrșind pe sus tideve albe și așchii de coșciuge. Și dăngăneau singure clopote și trosneau grinzii de fier și zăngăneau bucăți de mașini turtite și resturi de blindaje și se dezbrătau ferestre. Și peste tot, amenințînd cerul cu pumnii, căzînd în genunchi, sărutînd moluzul ori scociorîndu-l cu mini sîngerînde, urlînd de durere, torturați de chinuri, pe străzile orașului care se clătinau fără contenire, se vedeau fuind bărbati și femei, copii, ca și militari și civili, zăcînd în nesimțire sau iesiți din minți.

Și iarăși, prin fumul incendiilor și peste învîlvărările dogoritoare ale puhoaielor de foc, se aruncau necurmute valuri de fortărețe zburătoare. Și din nou, prin iluminările fulgerătoare ale văzduhului, prinseră a se despletii rachete și covoare de bombe și se porniră răcnete de oameni țicniți și învîlmășire de trupe spre periferii și înmărmuriri în adăposturi și femei leșinate și cadavre.

Dimineața, Iașul era în zdrențe, olog, mirosind a carne arsă și-a pucoasă.

Prin curți, pe sub dărîmături, ielindu-și morții, se deslăseau plînsori zbuciumate, iar pe Sărărie, pe Copou și pe Păcurari încă ardeau focuri.

Pe strada Carol, plină dincolo de vila Sadoveanu, teii care în ajun vărsau pe trotuare întile butii cu mirozale ale florilor, zăceau acum rupți, deșirați, calici. În bătaia blindă a soarelui păreau aidoma unor schelete.

În grădina publică, peste ochii stînși ai ostașilor care păzeau acolo un depozit de benzină, pe gurile căscate și pe rănile năclăite de sînge, bîzliau gîze.

În preajma lor, trîntiți jos, ori mușcați de schije, sîngeau mestecenii.

Teiul lui Eminescu din preajma obeliscului își arăta și el canțrenele. Era trist parcă și frunzelul i se pipilise, pleoștindu-se.

În urma camioanelor nemțești care alergau în vale, mutîndu-se din oraș, se zvîrcolea în moriște colbul.

Fugeau, luînd șoseaua fără întoarcere a Buciumului, spre codrii Birnovei.

Printre mașini, cocoțate pe clăile de baloturi din căruță, numai în capote, înnebunite, fugeau, de la vila lor de la țară unde abia se înapoiaseră de la Vaslui unde se refugiaseră —, doamna Voia și Coculica.

Pe măștile de stearină și de smîntînă aplicate înainte de culcare pe fețe și pe care, în grabă mare, nu mai avuseseră cind să și le steargă, se lipea praful lăsat de camioane.

— Mîna, oștes! țipă duduia Voia la cel care oprise carul cu boi la marginea șoselei, să treacă mașinile.

— Mîna, soldat! țipă și Coculica. De ce stai?

Soldatul, un țaran așchios și cam cu țifnă pe limbă, făcu cu areală în glas:

— Iiii-aaa, duduilor, stați mata oleacă să se chi... boii, că, zău, crapă udu-ntr-înșii! Că doar nu se mută Iași din loc, stați!

Nu se mutau Iași.

Iași se prăbușiseră aproape pe jumătate.

La Universitate, zidurile se crîmpoșiseră ciuruite de gloante, iar pe lingă pereți, pînă la bordura trotuarului, pași trecătorilor țipau, zdrelind cioburi de sticlă. Fațada și arpa din deal scofclită, știrbă, era unsă cu funingine.

De vis-à-vis, stînd pe-o rîmă, lacrimîndu-și podoaba frunzelor și florilor arse și prăbușite de restrîcțe priveau teii.

Unii dintre ei, rețezați de la pămînt și răsturnați pe grilaje, stăteau aidoma unor muribunzi pe brancarde.

Priveau lung și mohorit la Universitate.

Priveau lung și melancolic cum stîlpii de beton ai portilor își plecaseseră genunchii și-și luxaseră picioarele, își rupseră cu totul articulațiile.

Ceva mai la vale, afumate și sparte, trîntite jos, rînjeau zidurile de la „Cercul militar” și de la ferestrele mari prin care intra vîntul, filfiau draperiile.

Moluz, numai și numai cărămîzî rupte-n bucăți era și la fostul comandament german de pe strada Toma Cozma. De sub pereți prăbușiți, pe sub bucăți de tencuială și pe sub vergi de fier, soldații hitleristi care scurtau cu lopeți și cu rânghi scoteau epoleți și cozoroace negre și trăgeau cizme din picioare anonime.

Pe strada Pojărniceii, cocoțată pe-un morman de ruină, mieuna dureros o pisică gris, căutîndu-și, pe semne, stăpînii.

De peste drum, dintr-o casă în care nu mai rămăsese în viață nimeni, nimeri un soldat neamț firav, cu ochi verzi și fața rotundă. Ieși schiopătînd de-un picior și ducînd în brațe o fetiță blondă ca de trei ani, încă somnoroasă, nedezmetică. Cine știe cum scăpase cu zile...

— Mama, mama, — plîne fetița țîndu l c-o minuță pe după gît și frecîndu-și cu cealaltă ochii albaștri, înecați în lacrimi.

Neamțulul i se mișcă de cîteva ori, în sus și-n jos, nodul gîtului și înghiți în sec.

— Mama, — rosti el cu glas sugrumat de emoție. Da mama! Și, suspinînd, o sărută pe obrazii mozoliți de cenușă.

— Mama!... Tata... Tata.

— Eu, tata, — minți soldatul și spre a-i abate altundeva atenția, — scoase la repezeală din buzunarul vestonului o fotografie cît o oglinjoară.

— Mama, mama! nu se dădu înșelată fetița, Unde-i mama? Neamțulul își șterse o geană, își schimonosi fata într-un gest de neputință și strînse din umeri.

— Hitler, Hitler — făcu el deznădăjduit și plēsîndu-se cu palma peste frunte, neștiînd încotro să apuce cu fetița străină din brațe. Warum?... Was soll aus uns werden...

Și după ce privi jur împrejur pe strada cu casele pustiite de la care nu se zărea picior de om, porni în neșire, strigînd de la casa la casă, pînă ce răguși și el și fetița.

De sus, printre crengile pîrlite de foc ale copacilor, soarele zvîrlea spice aurii de lumină, iar de pe străzi, din pivnițe, de sub dărîmături și din tranșeele săpate prin curțile spitalelor, se culegeau morții.

Și sufla ușor un vînt de răcoare, mîndînd încetișor, pe străzile scormonite ale Iașului, foi arse, rupte din incunabilele bibliotecilor răvășite și spulberate de bombe.

Și iară zic, era aceasta în ce-i de a șasea zi a lunii a șasea, cînd, la Iași, stropite cu sînge, în Tătărași și pe dealul Gălății, prindeau a se înroși cireșele cele amare, bune pentru dulcetiile viitoare.

I. Istrati

PLOAIA DE FOC

Din dealul Copoului, de la Vidrașcu și de la Breazu, băteau tunurile pînă la Stîncă-Roznovanu.

Lumea, cită rămăsese în oraș, se mai obișnuise cu războiul și circula la piață, la servicii.

— Un bilet pînă la front! cereau călătorii adresîndu-se taxatorilor din tramvaiele care urcau la Copou.

— Direct!

— Treaba dumitale.

— Da ce, mă tem? făcea cîte unul. Rusii se bat tocmai în Carelia cu finlandezii.

Intr-adevăr, greul atacurilor sovietice apăsa acum în istmul Caraliei propriu-zisă, precum și în „balconul” din Bielorussia, pregătînd lovitură din Ucraina apuseană care avea să marcheze începutul prăbușirii întregului sector sudic al frontului german.

Din pricina ca acestea, (de altfel ziarele confirmau că luptele se dau în acele sectoare), în Iași alergau, fătă grijă, cînduri de mașini mugînd și cărînd fel de fel de provizii pe poziții. Se zăreau, sub poclăzile vinete, hălci mari de carne roșie și butoaie, bombe lungi de avion, lădoaie cu proiectile și saci bucșiti cu pini, cu pesmeți și cu făină, ori cu cartofi și cu fasole.

Ferindu-se de mașinile care treceau prin fața fostei reședințe domnești a lui Alexandru Ioan Cuza, doctorul Mateescu trecu strada și se grăbi, trecînd prin pasajul de lingă cinematograful „Trianon”, spre stația de tramvai din piața Sf. Spiridon.

Afară, lumina zilei scădea, dar în sufletul său se contura ceva viu trezindu-i dor de viață. Faptul că în aceeași zi, dimineața, fiul său Sandy, împreună cu ziaristul Martin și cu ceilalți fuseseră în cele din urmă puși în libertate îl da bătrînului senzația că a fost descătușat, că lanțurile grele cu care fusese legat se rupseseră.

În tramvai, abia urcat, dădu peste Aurel Melinte pe care în timpul din urmă îl cunoscuse. Vorbea ceva în șoaptă cu cizmarul Zolter pe care înadins se dusese să-l întîmpine sus, la regimentul 13, unde lucra. Cizmarul avea barba nerasă, iar ochii, cu pleoape obosite, clipeau stînși.

În Piața Unirii, cei trei călători care sosseau între ei pe platforma din spate a vagonului fură neplăcut surprinși de urcarea prin față a unui ofițer neamț.

Era Johann Krebs.

Sprîjnit într-o proteză, piciorul drept îi era îmbrăcat într-o platoșă albă a cărei albeață contrasta violent cu luciul negru al cizmei de bilgher cu care-i era încălțat stîngul.

— El e! spuse Aurel Melinte. Cum dracu' de-a scăpat?

Oberleutnantul Krebs se alese, în seara aceea cînd fuseseră zvîrlit de pe pasarele de la gară, c-o fractură zdravănă la tibie și ieșea abia acum din spital.

Doctorul Mateescu coborî la prima stație, nu cumva Krebs, întorcîndu-și privirile, să-l recunoască. Și așa abia venit de la București, pentru cîteva zile, avea destule neplăceri.

O nesiguranță prinse să-i chinuie sufletul. Acasă, fiu-său era bolnav de cît fusese bătut la siguranță împreună cu ceilalți de la care însă anchetatorii nu izbutiseră să afle nimic în legătură cu ceea ce ar fi voit să afle.

Mergînd pe stradă și gîndindu-se la toate acestea, Mateescu parcă se mai răcori. Era o noapte cu vînt ușurel, dar cald, iar suflarea verii mingia crengile teilor înfloriți scuturîndu-le sinurile încărcate de mirozne.

La oprirea din Tg. Cucului, Zolter coborî.

— Vin numaidecît, îl încredință el pe Aurel Melinte. Numai cît să las vorbă acasă și vin!

Tînrul tipograf încuviință doar cu capul și plecă mai departe cu vagonul.

Peste două ceasuri și jumătate, împreună cu încă trei tineri din organizație care se răspîndiră către capetele străzilor Sf. Atanasie și Eminescu, tipograful de la „Brawov” se plimba la braț cu Nina.

— Sint totți? întrebă cu înfrigurare fata.

— Nu, lămuri Aurel — mai trebuie să mai vină încă doi.

care se săturase de patrulea strada, dar aceasta îl reținu.

— Stați, îi șopti rugător aceasta.

— Nu, se smunci tînrul —, pot alerga acolo și alții.

— Nu, se opri fata. Numai cei ai casei știu locul. Nu isprăviră însă soapele și nici sirenele nu apucaseră să-și moșie glasurile, cînd undeva, pe sus, deasupra orașului, ca o puzderie de stele mobile, mici și roșii, pe cerul smolit de funinginea înturicului, se arătară avioane. Orașul, trezit din somn, începu să se cutremure. Zgomote infernale umplură pe dată văzduhul de detunături și peste tot, prin curți și prin case, pe străzi, se stîrni o larmă amețitoare de dărîmături care se prăbuseau, de țipete și explozii, de răbufniri de fum înecăcios și negru și de flăcări.

Prin huraiala crîncenă a motoarelor și zbrîntîlul și vijilia aparatelor care se lăsau deasupra orașului, începîndu-se în valuri de fum, în canonada care se lutea vijelios, prin vîlmășeala și țîsniturile verticale ale gloanțelor, prin tot potopul acela de schije și bombe incendiare, cerul se scrijelea într-o înclătură de linii luminoase care se înălțau și se încrucisau în felurite chipuri. Stelele de pe boltă deveniseră palide și, cu sfîrșituri și pilpăieli tremurătoare, prin toate miile de brazde ale trasoarelor, începură a se ivi rachete, sute și sute de rachete aprinse și parasute ardeau cu lumini înspăimîntător de regulate, albe-albastre și coborau ca niște imense policandre ca și cînd din, înălțimi s-ar fi scuturat niște gigantici arbori cu frunzișuri de foc și pară.

Cînd cei doi tineri se dezmeticiră, văzură că se aflau într-o groapă. Rămăseră lipiți acolo. Orașul, ca la niște explozii de lumină, se vedea ca ziua și bombardamentul se întetea cu înverșunare.

O rachetă se sparse cu pîrlituri slabe undeva în apropierea celor doi tineri și el răcni, pîrîndu-i-se că fusese zărit dintr-un avion care viră pe deasupra copacilor din grădinile de lingă ei. Dar alte rachete suspendate în aer luară foc în șuieratul gloanțelor și-n bubuitul exploziilor.

Suflul acestora din urmă izbea zdrelînd geamuri și scoțînd din țîfni uși, se dărîmau ziduri și zburau pe sus copaci vizibili, smulși din rădăcini.

— Americanii! urlă un glas de om.

— Oooo!

Și tunete, sute și sute de tunete și trăsnete, bubuiau surd departe, spintecînd negurile.

De la comandamentul român de pe strada Alecsandri, începîndu-se în hărmălaia groznică a nopții, trăgeau duduind bateriile de anti-aeriană și undeva, cu pâlăii înnebunitoare, cu limbi roșii de pată, se aprinse o casă. Pe strada Sărărie fugeau, cu pățuri în mîini și cu copii în brațe, cu geamantane, oameni înotînd în fum pînă la piept, iar în urma lor se surpau acoperișuri, Ardeau și cornșele caselor de pe strada Păcurari și se mistuia în vilvătăi Copoul, zornăiau fîndări de pe strada Lăpușeanu și se îndesau bubuiturile la liceul „C. Negruzzi”, trăsneau bombe sus la Universitate și fluturau necontentit rachete pe strada Elena Doamna.

— Maaaa! țipă sălbatec un glas de copil, undeva, în piața Halei.

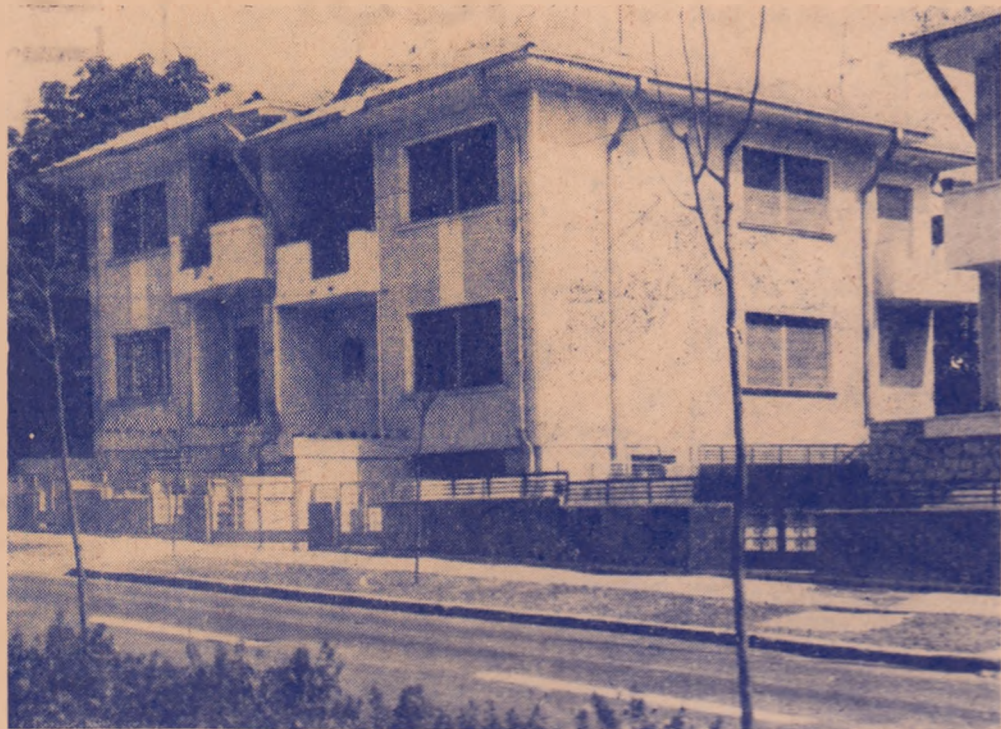
— Neluțuuu! se auzea alt glas, oribil prin țiuitul schijelor.

Și tot alte și alte valuri de bombardiere se rînduiau peste orașul care gîlția într-una, alte formații se năpusteau răscolind caldarimele și măturînd curțile, despiciînd pămîntul.

Pe strada Ștefan cel Mare, rupîndu-se din ștreanguri, se înălțau în două picioare cai rîncezînd chinuși și rupînd-o la fugă, sărînd rânjiți peste ființe căzute jos și peste garduri, se deslăseau vaiete sfîșietoare pe strada Buzdugan și cădeau covoare de foc pe strada Lascăr Catargi, alergau soldați zvîrlînd arme și căști, suspinînd cu mîinile la ochi, împleticindu-se în șanțuri și căzînd cu frunțile izbite și crăpate de trotuare, amuteau muribunzi în șanțuri surpate și zburau pe sus bucăți de carne, stropi de noroi și sînge.

Și gHEME de lumină fulgerau mai departe deasupra turlelor de biserici și cădeau bucăți de tablă într-una și detunau

NOI APARTAMENTE PROPRIETATE PERSONALĂ DATE ÎN FOLOSINȚĂ LA IAȘI

Locuințe individuale str. Karl Marx nr. 52 Copou — confort îmbunătățit cu apart. 5 camere

Bloc R—1 cartier Tătărași — confort I cu apart. de 2 și 3 camere, cost mediu 70.000 lei și respectiv 85.000 lei

Locuințe individuale str. Karl Marx nr. 52 — confort îmbunătățit cu apart. de 3 camere.

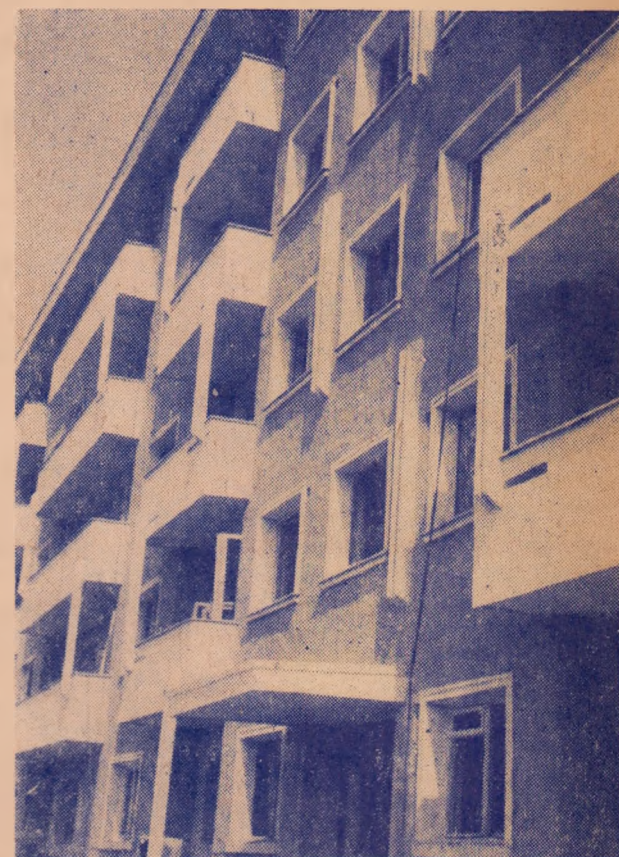
OFICIUL PENTRU CONSTRUCȚII DE LOCUINȚE PROPRIETATE PERSONALĂ IAȘI

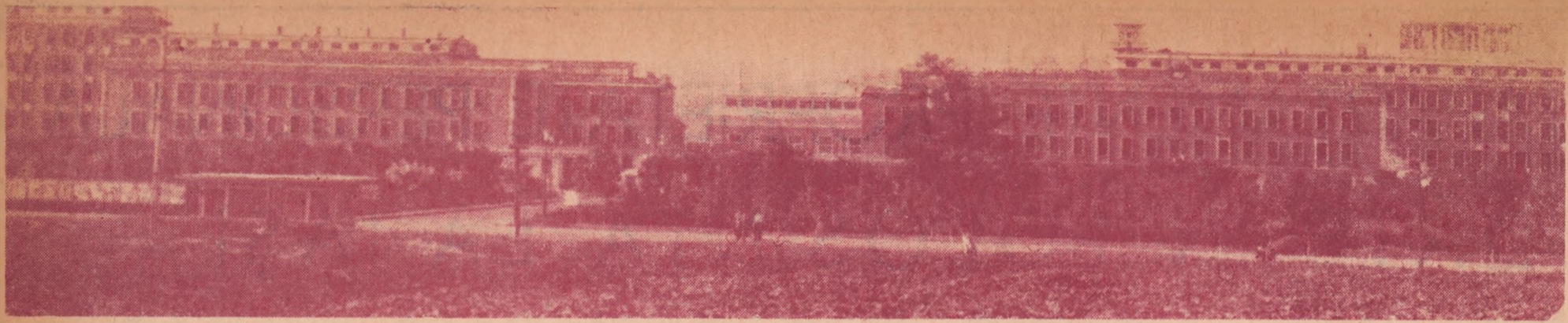
Bloc K—1 cv. Tătărași — confort I cu apart. de 2, 3, 4 camere cost mediu, 65.000 lei, 78.000 lei și respectiv 113.000 lei

Bloc S—1 cartier Tătărași confort I, cu apart. 2, 3 camere, cost mediu 67.000 lei și 81.000 lei.

Bloc U—1, cartier Tătărași, confort I, cu apartament de 2, 3, și 4 camere, cost mediu 65.000 lei, 77.000 lei și respectiv 110.000 lei, ce urmează a se da imediat în folosință.

fabrica de antibiotice iași

CREȘTEREA CAPACITĂȚII DE PRODUCȚIE

FATA DE ANUL INTRARI
IN FUNCȚIUNE CAPACITATE
DE PRODUCȚIE A SPORIT
DE 7,5 ORI LA PENICILINA
ȘI DE PESTE 6,5 ORI
STREPTOMICIN
TETRACICLIN
PENICILINA

FA

BIOSTIMULATORI

EXPORT
27 TARI

ETIOPIA - SINGAPORE - CUBA - AUSTRIA - ISRAEL - TURCIA - ITALIA - HONG-KONG - URSS - YEMEN - MONGOLIA - ALGERIA - SIRIA - GHANA - LIBAN - BELGIA - COREEA - INDIA - JUUGOSLAVIA - OLANDA - ANGLIA - CEYLON - IORDANIA - PAKISTAN - ELVEȚIA - RFG - BULGARIA

PREGATIRE CADRE

ABSOLVENTI PINA IN ANUL 1969

CURSURI CALIFICARE 598

RIDICAREA CALIFICARII 796

SPECIALIZARE 259

FATA DE 1956 IN 1969

PRODUCȚIA A CREȘTUT DE **13** ORI

PRODUCTIVITATEA **25** ORI

NUMARUL DE SALARIATI **3** ORI

BENEFICIILE **7** ORI

NOVATII

IN **1968**

S-AU APLICAT
36 INOVATII

ECONOMII **10** MIL. LEI

RECOMPENSE **560** MIL. LEI

FABRICA PRODUCE:

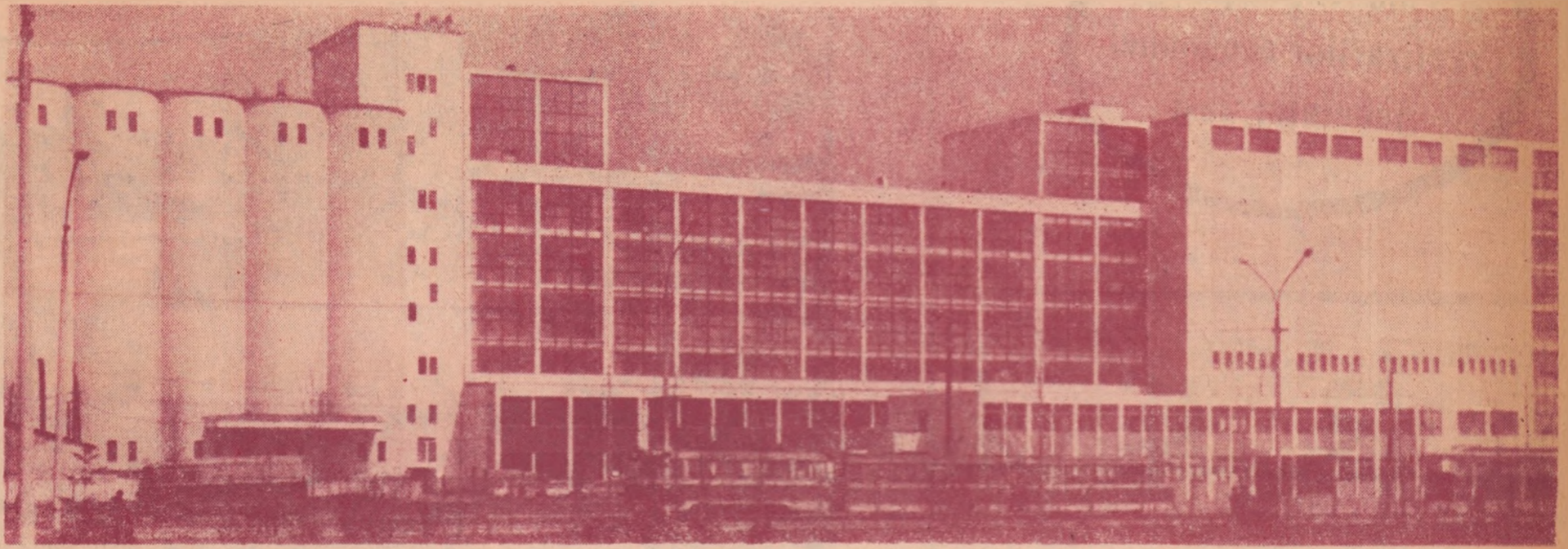

DIN EXPOZIȚIA REALIZĂRILOR ECONOMIEI JUDEȚULUI IAȘI

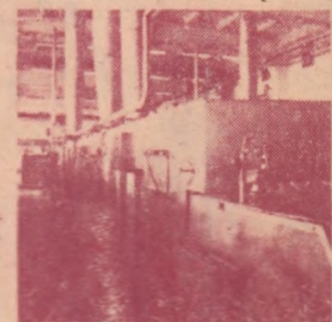
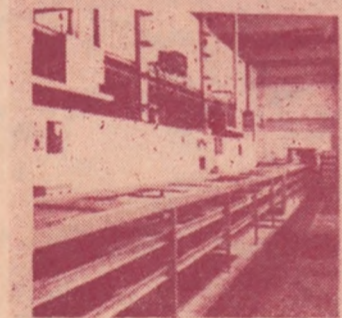

DIN EXPOZIȚIA REALIZĂRILOR ECONOMIEI JUDEȚULUI IAȘI

COMBINATUL INDUSTRIAL DE MORĂRIȚ ȘI PANIFICAȚIE

Complexul de morărit și panificație din zona industrială

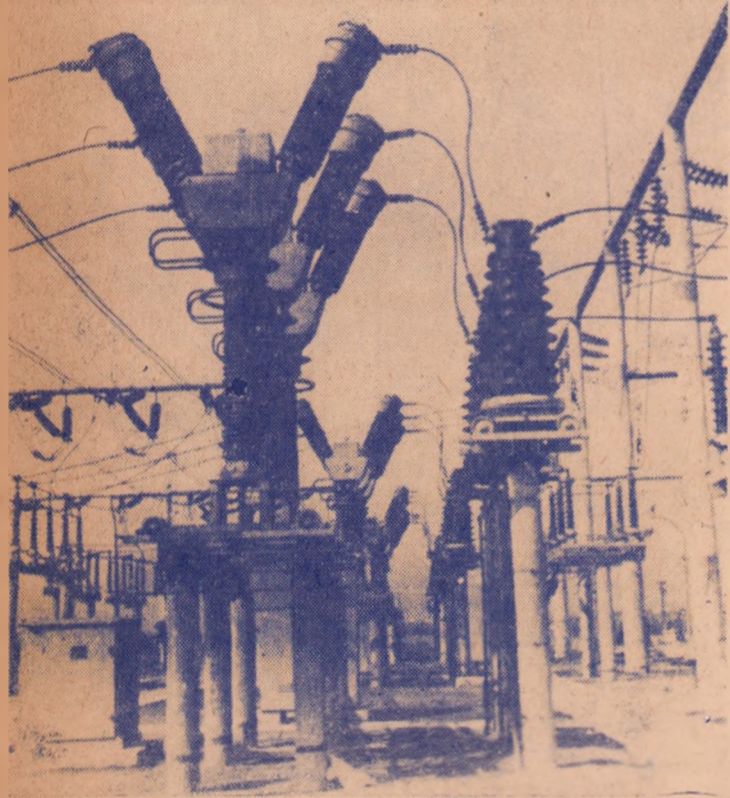

PRODUSELE COMBINATULUI, UNANIM APRECIATE,
SE GĂSESC LA TOATE MAGAZINELE DE SPECIALITATE

din expoziția
realizărilor economiei
județului Iași

ÎNȚREPRINDEREA DE REȚELE ELECTRICE IAȘI
IREI

Putere instalată M. W.
1944   1969
8.675   63.479

În 1944, un singur sat electricizat. În 1969, 313 sate electricizate. Lungimea rețelelor electrice a crescut de la 150 km. în 1944, la 2.784 km. în 1969.

ÎNȚREPRINDEREA DE INDUSTRIALIZARE
A CĂRNII

INDUSTRIA CĂRNII

EXPORTA ÎN 14 ȚĂRI

EXPORT

- AUSTRIA
- ANGLIA
- BELGIA
- BULGARIA
- CEHOSLOVACIA
- C U B A
- DANEMARCA
- ELVETIA
- FRANTA
- R.D. GERMANIA
- R.F. GERMANIA
- ITALIA
- JUGOSLAVIA
- MALTA
- POLONIA
- SPANIA
- UNGARIA
- U. R. S. S.
- R.D. VIETNAM

CARNE 133
PREPARATE DE CARNE 142
100 PRODUCTIA GLOBALA

FABRICA DE MOBILĂ IAȘI

FABRICA DE
ULEI „UNIREA“
IAȘI

ÎNȚREPRINDEREA ECONOMICĂ DE INDUSTRIE LOCALĂ
„PROGRESUL“ IAȘI

produce: o gamă variată de articole pentru uzul gospodăriei dv.

- mobilă
- articole de uz casnic
- probuse ceramice
- împletituri diferite

de vorbă cu DUMITRU LEONTE membru de partid din ilegalitate

— Unde vă găseați la 23 August?

— În penitenciarul de la Caransebeș, după ce fusese plimbat prin toate închisorile țării: Iași, Ploiești, Arad, Timișoara, Lugoj și altele. Nu rămăneam prea mult într-un loc, pentru că nici un director de pușcărie nu-si asuma răspunderea de a păzi un condamnat la moarte în acele vremuri când evadările nu erau imposibile și când un condamnat ca mine era în stare de orice risc. Pentru a se spăla pe mâini, mă pasau de la unul la altul, bineînțeles ferecat cu strășnicie. Așa se face că am ajuns în Banat, acolo unde în închisoarea de la Lugoj murise tatăl meu, tot ca deținut politic. Și tot întâmplarea a făcut ca la Caransebeș să mă află în aceeași închisoare, cu fratele meu, Costică, bineînțeles și el tot deținut politic. Am aflat că se află acolo, știam celula lui, dar nu l-am putut vedea.

...Datorită așezării fericite a gemului de la celula în care mă aflam, puteam urmări toate mișcărilor unei străzi. Vedeam forfota trupelor germane în retragere, coloanele de refugiați, cunoșteam situația frontului din Moldova. Mai erau și veștile care ajungeau prin a mine prin bine cunoscutele legături dintre deținuți.

Mă susținea în acele zile mai ales marele eveniment a cărei osire o simțea și o pregătea întreaga țară.

— Cum ați aflat vestea?

— În seara zilei de 22 August pe la orele 22, gardienii au trecut de la celulă la celulă, au bătut cu pumnii în ușă și ne-au anunțat încheierea armistițiului. Întreaga închisoare a devenit o cutie de rezonanță. Nimeni n-a dormit în noaptea aceea, telegraful funcționa prin pereți, unii cântau. A doua zi, celulele au fost deschise și am căzut unii în brațele altora. Atunci m-am revăzut cu fratele meu, pe care nu știu câți ani. Nu ne venea să credem, deși se întâmplase acel eveniment epocal pentru care militasem atît... A venit gardianul și m-a dus la fierărie, pentru scoaterea lanțurilor. Mă țiram ca în vis. Am revenit la celulă cu aceiași pași mici și tot cu miinile împreunate, nu-mi venea a crede că pot face alte mișcări. Când un deținut mi-a apucat miinile și le-a tras brusc în lături, am leșinat. Nu mai aveam obișnuința mișcărilor, începuse anchilozarea. Am mai rămas în închisoare o săptămână, pentru întremare. Între timp, paza închisorii s-a dublat și noi, foștii deținuți, am trecut pe ziduri organizând apărarea împotriva unei încercări a trupelor germane de a ne extermina. Din fericire, ei au ales alte căi de retragere și n-a mai fost nevoie să intrăm în foc. Asta am făcut-o după ce am ajuns la București, în cadrul formațiilor patrioțice.

În capitală, noi, băieții Leonte, ne-am regăsit cu sora noastră Aglaia, de asemenea eliberată din celulă la 23 August.

— În acest caz, să vă mai întreb ce a însemnat pentru D-voastră această zi?

— Căderea lanțurilor la propriu, a lanțurilor noastre și, mai ales, a celor care ne țineau legată țara. Când am revenit la Iași, către sfârșitul lui septembrie, am găsit paragină și ruine, dar toate astea nu mai aveau nici o importanță. Am fost atunci sigur că totul va fi reconstruit mai mindru, că lașul va fi așa cum l-am visat, pentru că țara întreagă respira libertate și încredere în Partid.

de vorbă cu acad. IORGU IORDAN

— Consider eliberarea un eveniment epocal. Pe măsură ce timpul trece, sint din ce în ce mai impresionat de tot ce se întâmplă în țara noastră. Ce înseamnă pentru mine ziua aceea? Eliberarea? E greu să răspund în câteva cuvinte la o asemenea întrebare. Datorită vârstei mele, am apucat mai multe epoci din evoluția social-politică a țării noastre. Pot afirma că epoca dintre cele două războaie, mai ales epoca dintre anii 1930—40, a dus păcatele regimului burghezo-moșieresc pînă dincolo de limitele imaginabile pentru un om care stătea mai departe de politica propriu-zisă.

— Unde erati în ziua de 23 August 1944?

— La Rimnicu-Vilcea. Am ajuns acolo datorită împrejurărilor și în parte legăturilor de familie. Când am plecat din Iași, aproape o dată cu Universitatea, în 21 martie 1944 m-am instalat la Buzău, pentru că soția mea era din Buzău. Buzăul era mai departe de front decît Iașul. Dar n-am stat prea mult și m-am dus în satul Nehoiș, situat într-o regiune aproape muntoasă, unde am lucrat la o carte despre toponomia românească și care a apărut abia în 1963. De la Nehoiș am plecat în două rânduri la Sibiu, tot în legătură cu lucrarea mea. La Sibiu, se găsea refugiată Universitatea din Cluj. Pe mine mă interesa biblioteca Muzeului limbii române, care era bogată și mă putea ajuta. Nu m-am instalat în Sibiu, ci la Sibiel, la 20 km. de Sibiu, de unde plecam în fiecare dimineață și mă întorceam seara. A doua oară când am plecat din Sibiel, am mers la Zlatina, unde se găsea Facultatea de litere a Universității din Iași. Vecinătatea relativă a Sibiului și a Nehoișului m-a determinat să fac o cură la Govora (aveam nevoie), la sfârșitul căreia, chiar în preajma zilei de 23 August, m-am dus la Rimnicu-Vilcea, unde aveam pe cineva din familie și unde era toată biblioteca mea, în Iași.

— Ce au însemnat pentru dv. ultimii 25 de ani?

— În cei 25 de ani am continuat munca științifică pe care o începusem la Iași chiar înainte de a fi profesor universitar. Această muncă a fost întreruptă doi ani și ceva (1945—1946) de activitatea pe care mi-a impus-o noua politică, aceea de ambasador al României la Moscova. Din octombrie 1947 n-am mai avut însărcinări care să mă despartă cu totul de munca științifică. Toate obligațiile

RETROSPECTIVĂ

care mi-au revenit, mai ales după instaurarea regimului democrat-popular, erau de natură științifică, dar și cu aspect administrativ (de exemplu — director al Institutului de lingvistică din București, vicepreședinte al Academiei). Partea de ordin administrativ, care lua loc important în activitatea mea, m-a stingerit într-o anumită măsură din munca științifică, însă mi-am dat seama că era absolut necesar fiindcă un om de ști-

ință nu se poate izola de societatea în care trăiește, mai ales când e vorba de construit o societate nouă. Și înainte de 23 august am avut o activitate publicistică cu caracter politic, mai redusă, pe care o efectuasem fără nici un fel de îndemn din afară, ci pornită din convingerea că datoria de cetățean mă obligă să iau atitudine. Apoi, cu toate impedimentele impuse, am putut să public câteva lucrări de mari pro-

porții. Una dintre ele era o ediție nouă a unei cărți mai vechi, dar mult modificată din cauza conținutului, care implica luare de atitudine („Lingvistica romanică”). Înainte de asta am publicat o carte care a servit drept curs („Limba română contemporană”), o inovație în studiul limbii noastre în învățămîntul superior. Am avut în timp de doi ani două edii (servea și ca manual). În 1963 mi-a apărut „Toponomia românească”, care în parte era ediția nouă a unei cărți scrise cu 40 de ani în urmă. Tot în 1963 îmi apare cartea „Istoria limbii spaniole”. Se adaugă studii și articole, mai numeroase decît cele publicate între 1920—1944. O realizare și mai importantă: înființarea catedrei de Limba și literatura spaniolă. Acum sint profesor consultant și în cursuri speciale. În anul nostru am mai publicat încă două cărți, în colaborare cu foști elevi de-ai mei. Este vorba de „Introducere în lingvistica romanică” împreună cu conf. dr. Maria Manoliu și, în 1967, „Structura morfologică a limbii române”, împreună cu doi foști studenți ai mei — Gușu Romala și Al. Niculescu. Desigur, sint încă multe de spus. Vreau să rețin că ziua de 23 august a fost așteptată de mine, pentru că ea a însemnat imediat eliberarea de sub jugul fascist și, cu timpul, eliberarea de sub juguri interne care se pot rezuma într-un cuvînt: exploatare. Am așteptat și am dorit această zi pentru că am fost întotdeauna antifascist. În cluda faptului că mi-am făcut studiile de specialitate în Germania (după primul război mondial), sau poate chiar din cauza aceasta. Am participat de la început la toate mișcărilor democratice, începînd din 1932. Am fost președintele Comitetului național antifascist în 1933. Din păcate, acest comitet a avut o viață foarte scurtă pentru că la sfârșitul lunii noiembrie 1934 a fost interzis împreună cu Asociația Amicii Uniunii Sovietice, care a luat ființă o dată cu Comitetul Antifascist.

— Ce vă doriți pentru viitor?

— Sănătate și putere de muncă. Am o lucrare pentru care am adunat material imens, despre numele de familie românești. Îmi doresc să continui activitatea în Institutul de lingvistică și la facultate.

de vorbă cu prof. ILIE DICULESCU vicepreședinte al Consiliului Național al Cercetării științifice

— Am 44 de ani, deci la 23 august 1944 aveam numai 19 ani. Eram atunci într-un sat din nordul Olteniei, veneam într-o vacanță după primul an de învățămînt superior la Institutul de medicină militară. Anul I a fost întrerupt de bombardamentele din aprilie.

— Ce ideal aveau atunci?

— Ca orice student, idealul era limitat: de a face o meserie, de a putea supraviețui. În vremea aceea, aspirațiile tineretului care se pregătea să termine liceul și să urmeze o facultate se deosebeau mult de aspirațiile tinerilor din epoca noastră. De fapt, noi, cei de 19 ani, eram atunci în... anticameră. Actul de la 23 august a fost un moment de cristalizare pentru toți. Cei 25 de ani care au trecut sint pentru mine anii în care am evoluat pe drumul unei activități militante. Sint un activist în domeniul cercetării științifice, m-am format, m-am dezvoltat în acești 25 de ani. Mi-am văzut cristalizate idealurile maturității și am trăit satisfacția unei realizări personale.

Activez în domeniul histoenzimologiei (cercetările privind activitatea metabolică în țesuturile musculare, inclusiv țesutul muscular cardiac, și în țesuturile conjunctive). Am bucuria ca cercetările mele să fie cunoscute și peste hotarele țării. Acești 25 de ani înseamnă pentru mine o realizare ca om de știință și ca cetățean, ca fiu al poporului român.

de vorbă cu D. IGNEA scriitor

Crimea, 23 August 1944. Sovhozul „Tînăra Gardă”. O zi toridă sub un imens cer de stepă. La umbra firavă a clărilor de grâu, împreună cu încă vreo sută de prizonieri români, așteptam masa de prînz.

— Vine un călăreț în goană, anunță căreva, indiferent.

Curînd punctul mișcător din stepă capătă contur. Ajuns în apropiere, l-am recunoscut pe comandantul militar al lagărului. Fără veston, cu capul descoperit, struni pentru cîteva clipe calul însumat, se ridică în scări și anunță cu voce puternică:

— România, România a întors armele împotriva hitleriştilor! Să trăiți, băieți!

În secunde următoare se pierdu în zarea fumurie a stepii pentru a duce și altora vestea. Seara, la masă, fiecare am primit cîte un pahărel de votcă. Pînă după miezul nopții s-a discutat despre cei de acasă...

Ani încărcăți de evenimente deosebite, ani marcați de împlinirea multor vise. O îndelungă activitate în presa cotidiană și cea literară. Bucuria de a fi reușit să surprind atîtea transformări fundamentale din viața nouă a muncitorilor în nuvela „Strada primăverii”. Satisfacția de a fi reușit să schițez cîteva eroi ai luptei ilegale a partidului, în volumul „Omul cu părul cărunt”. Ani legați de apariția revistei „Iașul literar”, de activitatea Asociației scriitorilor din Iași. Ani...

A trecut un sfert de veac; calendaristic, mi s-a dublat vîrsta. Sint tînăr sau bătrîn? Mă recunosc în cei tineri, în oamenii liberi ai acestui pămînt, în tot ce s-a zidit și se zidește în această țară. Cine știe, poate că am numai douăzeci și cinci de ani. Aceștia reprezintă o a doua mea viață. O viață nouă.

ISTORIE A ȘTIINȚEI ÎN IMAGINI

C. I. Parhon în mijlocul corpului medical de la Spitalul Socola din Iași (1923).

cronica

săptămînal politic, social, cultural

Colegiul de redacție:

AL. ANDRIESCU, N. BARBU (redactor șef adj.), CONST. CIOPRAGA (director), ION CREANGĂ, AL. DIMA, ILIE GRĂMADĂ, DAN HATMANU, MIRCEA RADU IACOBAN (secretar general de redacție), GAVRIL ISTRATE, GEORGE LESNEA, P. MILCOMETE, CR. SIMIONESCU, ACHIM STOIA, CORNELIU STURZU, CORNELIU ȘTEFANACHE (redactor șef adj.), NICOLAE ȚĂTORIAR.

Prezentare grafică
VALER MITRU

